

ВИЩИЙ АНТИКОРУПЦІЙНИЙ СУД

Справа № 991/6376/22
Провадження № 2-а/991/7/22

Р І Ш Е Н Н Я

ІМЕНЕМ УКРАЇНИ

12 січня 2023 року

місто Київ

Вищий антикорупційний суд у складі колегії суддів: головуєчого Крикливого В.В., суддів: Галабали М.В., Ногачевського В.В.,
за участю: секретаря судового засідання Чумаченко А.О.,
представника Міністерства юстиції України: Мірошника А.С. та Гайдара М.А.,
розглянувши у відкритому судовому засіданні за правилами спрощеного позовного провадження адміністративну справу за позовом Міністерства юстиції України до Лябихова Романа Михайловича про застосування санкції, передбаченої пунктом 11 частини 1 статті 4 Закону України «Про санкції»,

В С Т А Н О В И В :

1. Короткий зміст позовних вимог та їх обґрунтування

22.11.2022 до Вищого антикорупційного суду звернулось Міністерство юстиції України (далі – позивач) з адміністративним позовом до Лябихова Романа Михайловича (далі – відповідач), в якому просило застосувати санкцію, передбачену пунктом 11 частини 1 статті 4 Закону України «Про санкції», та стягнути в дохід держави активи, які належать відповідачу (а.с. 1).

Позовні вимоги обґрунтовані тим, що рішенням Ради національної безпеки та оборони України від 07.09.2022 «Про застосування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)» (введене в дію Указом Президента України від 07.09.2022 за № 637/2022) стосовно Лябихова Романа Михайловича, 07.05.1973 року народження, громадянина російської федерації, депутата державної думи федеральних зборів російської федерації, фракція – політична партія «комуністична партія російської федерації», застосовано санкцію у вигляді блокування активів.

На думку позивача, відповідач несе відповідальність за ідеологічну підтримку дій країни-агресора, що підривають та загрожують територіальній цілісності, суверенітету та незалежності України, шляхом поширення ідей денацифікації і демілітаризації України, пропагування підтримки дій вищого політичного керівництва росії, виправдовування воєнних дій проти України, сприяє геноциду народу України, злочинам проти територіальної цілісності України та проти людяності, а також за глорифікацію

представників окупаційної адміністрації держави-агресора та представників підконтрольних державі-агресору самопроголошених органів, які узурпували виконання владних функцій на тимчасово окупованих територіях України, що є підставою для застосування стосовно нього санкції у виді стягнення активів в дохід держави на підставі підпункту «в» пункту 2 частини 1 статті 5¹ Закону України «Про санкції».

Окрім того, позивачем разом із позовом додано заяву про поновлення строку звернення до суду, мотивуючи її тим, що процесуальний строк, який, на думку позивача, ним пропущено, припав на період дії воєнного стану на території України, у зв'язку із чим виникли певні обмеження та перешкоди, а саме: порушення діяльності як державних підприємств, установ та організацій, так і підприємств, незалежно від форми власності, в тому числі в частині ведення електронного документообігу, постійні перебої електропостачання, що, у свою чергу, унеможливило належне функціонування державних реєстрів, з яких можна отримати певні відомості. Крім цього, до всіх державних реєстрів обмежений та станом на дату подання вказаної заяви державні реєстри не відновили повне функціонування своєї роботи, що являється причиною довготривалого отримання та аналізу інформації. Також позивачем зазначено про чисельні повітряні тривоги, загрозу життю, здоров'ю людей тощо (а.с. 150).

2. Процесуальні дії у справі

Відповідно до протоколу автоматизованого розподілу судової справи між суддями від 13.12.2022 для розгляду даного позову визначено колегію у складі головуючого Крикливого В.В., суддів Галабали М.В. та Ногачевського В.В. (а.с. 148).

Ухвалою Вищого антикорупційного суду від 14.12.2022 відкрито провадження у даній адміністративній справі за правилами спрощеного позовного провадження (а.с. 156).

Ухвалою суду від 14.12.2022 задоволено заяву позивача про забезпечення позову та заборонено органам державної реєстрації прав на нерухоме майно, державним реєстраторам органів місцевого самоврядування, особам, які виконують функції державного реєстратора прав на нерухоме майно, вчиняти будь-які реєстраційні дії (реєстрацію прав власності, скасування реєстрації права власності та інших речових прав, у тому числі реєстрацію правочинів щодо відчуження, передачі у володіння та користування третім особам та інше) щодо об'єктів нерухомого майна, які належать Лябихову Р.М., а саме: 1) нежитлового приміщення-машиномісця № 19, розташованого за адресою: Автономна Республіка Крим, місто Ялта, парк імені Гагаріна, будинок 10, загальна площа 22 кв. м; 2) приміщення-апартаментів № 43, що розташованого за адресою: Автономна Республіка Крим, місто Ялта, парк імені Гагаріна, будинок 10, загальна площа 76,4 кв. м (а.с. 159).

3. Порядок та межі розгляду справи

Абзацом другим частини 3 статті 5 Закону України «Про санкції» визначено, що рішення щодо застосування санкції, передбаченої пунктом 1¹ частини 1 статті 4 цього Закону, ухвалюється судом у порядку, визначеному статтею 5¹ цього Закону.

Відповідно до частини 1 статті 5 Закону України «Про санкції» заява щодо застосування санкції, передбаченої пунктом 1¹ частини 1 статті 4 цього Закону, подається центральним органом виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері стягнення в дохід держави активів осіб, щодо яких застосовано санкції, до суду в порядку, визначеному статтею 5¹ цього Закону.

Як передбачено частиною 2 статті 5¹ Закону України «Про санкції», за наявності

підстав та умов, зазначених у частині першій цієї статті, центральний орган виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері стягнення в дохід держави активів осіб, щодо яких застосовано санкції, звертається до Вищого антикорупційного суду із заявою про застосування до відповідної фізичної або юридичної особи санкції, передбаченої пунктом 1¹ частини 1 статті 4 цього Закону, в порядку, визначеному Кодексом адміністративного судочинства України (далі – КАС України).

Таким центральним органом виконавчої влади, у відповідності до пункту 1 та підпункту 2¹⁰ пункту 3 Положення про Міністерство юстиції України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 02.07.2014 № 228, є Міністерство юстиції України, яке, згідно із підпунктом 54³ пункту 4 згаданого Положення, уповноважено звертатися до суду з позовами та брати участь у справах про застосування санкції, передбаченої пунктом 1¹ частини 1 статті 4 Закону України «Про санкції».

Отже, позивач є особою, яка має адміністративну процесуальну дієздатність.

У відповідності до частини 5 статті 22 КАС України адміністративні справи щодо застосування санкції належать до юрисдикції Вищого антикорупційного суду, як суду першої інстанції.

Із урахуванням наведених правових норм позовна заява Міністерства юстиції України до Лябихова Р.М. про застосування санкції, передбаченої пунктом 1¹ частини 1 статті 4 Закону «Про санкції», підлягає розгляду Вищим антикорупційним судом за правилами здійснення адміністративного судочинства.

4. Щодо форми адміністративного судочинства

Відповідно до частини 1 статті 12 КАС України адміністративне судочинство здійснюється за правилами, передбаченими цим Кодексом, у порядку позовного провадження (загального або спрощеного).

Частиною другою згаданої статті передбачено, що розгляд справ, для яких пріоритетним є швидке вирішення справи, здійснюється за правилами спрощеного позовного провадження.

Приймаючи до уваги визначений частиною четвертою статті 283¹ КАС України десятиденний строк розгляду справ про застосування санкції та враховуючи відсутність застережень, передбачених частиною четвертою статті 257 КАС України, дана адміністративна справа підлягає розгляду за правилами спрощеного позовного провадження з повідомленням учасників справи та з урахуванням особливостей, визначених статтею 283¹ КАС України.

5. Щодо дотримання строків звернення до суду із позовною заявою

Вирішуючи питання щодо дотримання строків звернення до суду із адміністративним позовом, суд звертає увагу на те, що одним із суттєвих елементів верховенства права, яким повинен керуватися суд згідно зі статтею 6 КАС України, є принцип правової визначеності.

Тривалість строку звернення до суду з позовом про застосування санкції, передбаченої пунктом 1¹ частини 1 статті 4 Закону України «Про санкції», та визначення моменту початку такого строку має вирішальне значення для застосування положень статті 122 КАС України.

Відповідно до абзацу 2 частини 2 статті 122 КАС України для звернення до адміністративного суду суб'єкта владних повноважень встановлюється тримісячний строк, який, якщо не встановлено інше, обчислюється з дня виникнення підстав, що дають

суб'єкту владних повноважень право на пред'явлення визначених законом вимог. Цим Кодексом та іншими законами можуть також встановлюватися інші строки для звернення до адміністративного суду суб'єкта владних повноважень.

Отже, КАС України передбачає можливість встановлення іншими законами спеціальних строків звернення до адміністративного суду, а також спеціального порядку обчислення таких строків. Такі спеціальні строки мають перевагу в застосуванні порівняно із загальним строком звернення до адміністративного суду, визначеним частиною другою статті 122 цього Кодексу.

Відносини у сфері захисту національних інтересів, національної безпеки, суверенітету і територіальної цілісності України, протидії терористичній діяльності, а також запобігання порушенню, відновлення порушених прав, свобод та законних інтересів громадян України, суспільства та держави регулює Закон України «Про санкції».

Спеціальною нормою, яка встановлює порядок застосування, скасування та внесення змін до санкцій, є стаття 5 згаданого Закону. З її змісту вбачається, що пропозиції щодо застосування, скасування та внесення змін до санкцій виносяться на розгляд Ради національної безпеки та оборони України Верховною Радою України, Президентом України, Кабінетом Міністрів України, Національним банком України, Службою безпеки України.

Частиною третьою зазначеної статті визначено, що рішення щодо застосування, скасування та внесення змін до санкції щодо окремих іноземних юридичних осіб, юридичних осіб, які знаходяться під контролем іноземної юридичної особи чи фізичної особи-нерезидента, іноземців, осіб без громадянства, а також суб'єктів, які здійснюють терористичну діяльність (персональні санкції), передбаченої пунктом 1 частини 1 статті 4 цього Закону, приймається Радою національної безпеки та оборони України та вводиться в дію указом Президента України. Відповідне рішення набирає чинності з моменту видання указу Президента України і є обов'язковим до виконання.

Частиною восьмою згаданої статті передбачено, що центральний орган виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері стягнення в дохід держави активів осіб, щодо яких застосовано санкції, вживає заходів щодо виявлення та розшуку активів фізичних та юридичних осіб, зазначених у відповідних рішеннях Ради національної безпеки і оборони України, та має право залучати до виявлення та розшуку таких активів інші органи державної влади та органи місцевого самоврядування. Ці органи забезпечують сприяння центральному органу виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері стягнення в дохід держави активів осіб, щодо яких застосовано санкції, у виявленні та розшуку відповідних активів у межах прав та можливостей, наданих їм законодавством, яке регулює статус та організацію їхньої діяльності.

У разі виявлення незаблокованих активів центральний орган виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері стягнення в дохід держави активів осіб, щодо яких застосовано санкції, звертається до відповідних органів та/або посадових осіб з вимогою вчинити дії, спрямовані на тимчасове позбавлення відповідних осіб права користуватися та розпоряджатися цими активами. Така вимога центрального органу виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері стягнення в дохід держави активів осіб, щодо яких застосовано санкції, є обов'язковою та підлягає негайному виконанню.

Частиною першою статті 5¹ Закону визначені підстави, умови та порядок стягнення активів фізичних або юридичних осіб в дохід держави, зокрема встановлено, що санкція,

передбачена пунктом 1¹ частини 1 статті 4 цього Закону, має винятковий характер та може бути застосована лише щодо фізичних та юридичних осіб, які своїми діями створили суттєву загрозу національній безпеці, суверенітету чи територіальній цілісності України (в тому числі шляхом збройної агресії чи терористичної діяльності) або значною мірою сприяли (в тому числі шляхом фінансування) вчиненню таких дій іншими особами, у тому числі до резидентів у розумінні Закону України «Про основні засади примусового вилучення в Україні об'єктів права власності російської федерації та її резидентів».

Ця санкція може бути застосована лише в період дії правового режиму воєнного стану та за умови, що на відповідну фізичну чи юридичну особу в порядку, визначеному цим Законом, вже накладено санкцію у виді блокування активів.

Підставами застосування санкції, передбаченої пунктом 1¹ частини 1 статті 4 цього Закону, є: 1) завдання істотної шкоди національній безпеці, суверенітету чи територіальній цілісності України, 2) суттєве сприяння вчиненню дій або ухваленню рішень, зазначених пунктом 1 цієї частини.

У свою чергу, у відповідності до частини другої статті 5¹ Закону України «Про санкції» за наявності підстав та умов, зазначених у частині першій цієї статті, центральний орган виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері стягнення в дохід держави активів осіб, щодо яких застосовано санкції, звертається до Вищого антикорупційного суду із заявою про застосування до відповідної фізичної або юридичної особи санкції, передбаченої пунктом 1¹ частини 1 статті 4 цього Закону, в порядку, визначеному Кодексом адміністративного судочинства України.

Частиною першою статті 4 Закону України «Про санкції» передбачено, що до осіб, зазначених у частині 2 статті 1 згаданого Закону, можуть бути застосовані санкції, зокрема у виді стягнення в дохід держави активів, що належать фізичній або юридичній особі, а також активів, щодо яких така особа може прямо чи опосередковано (через інших фізичних або юридичних осіб) вчиняти дії, тотожні за змістом здійсненню права розпорядження ними (пункт 1¹ частини 1 статті 4 Закону).

Таким чином, санкція, передбачена пунктом 1¹ частини 1 статті 4 Закону, може бути застосована:

- 1) лише в період дії правового режиму воєнного стану;
- 2) щодо фізичних та юридичних осіб, які своїми діями створили суттєву загрозу національній безпеці, суверенітету чи територіальній цілісності України (зокрема шляхом збройної агресії чи терористичної діяльності) або значною мірою сприяли (зокрема шляхом фінансування) вчиненню таких дій іншими особами;
- 3) за умов наявності активів, що належать фізичній або юридичній особі, а також активів, щодо яких така особа може прямо чи опосередковано (через інших фізичних або юридичних осіб) вчиняти дії, тотожні за змістом здійсненню права розпорядження ними;
- 4) за умови, що на відповідну фізичну чи юридичну особу в порядку, визначеному цим Законом, вже накладено санкцію у виді блокування активів.

Зі змісту правових положень, закріплених у Закон України «Про санкції», винесення указу Президента України про введення у дію рішення Ради національної безпеки і оборони України «Про застосування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)» є обов'язковою умовою для звернення до суду із позовною заявою про застосування санкції, передбаченої пунктом 1¹ частини 1 статті 4 Закону України «Про санкції». Разом із цим, Закон не передбачає обов'язку Ради національної безпеки і оборони України конкретизувати у своєму рішенні перелік заблокованих активів. Згадане рішення носить персональний характер та є підставою для

тимчасового обмеження права певної особи користуватися та розпоряджатися належним їй майном, де б воно не знаходилося та з чого б воно не складалося.

Статтею 6 згаданого Закону передбачено, що застосування санкції, передбаченої пунктом 1¹ частини 1 статті 4 Закону України «Про санкції», є винятковим заходом, обумовленим гостротою становища та необхідністю досягнення цілей, визначених частиною 1 статті 1 цього Закону, в умовах правового режиму воєнного стану.

Ця санкція може бути застосована лише щодо осіб, на яких накладено санкцію у виді блокування активів за рішеннями Ради національної безпеки і оборони України, прийнятими після набрання чинності Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення ефективності санкцій, пов'язаних з активами окремих осіб».

Справи, розпочаті в період дії правового режиму воєнного стану, в яких на момент припинення або скасування такого режиму не було ухвалене остаточне рішення, розглядаються в порядку, визначеному цим Законом.

Аналіз наведених правових положень Кодексу адміністративного судочинства України та Закону України «Про санкції» дає підстави дійти висновку, що введення у дію відповідного рішення Ради національної безпеки і оборони України про застосування персональних санкцій для суб'єкта звернення до суду із відповідним позовом є підставою саме для вжиття заходів щодо пошуку наявного у особи майна (активів).

Як зазначалося вище, стаття 5¹ Закону України «Про санкції» є спеціальною нормою, яка регулює визначену її предметом групу правовідносин – підстави, умови та порядок стягнення активів фізичних або юридичних осіб в дохід держави та є спеціальною щодо приписів статті 122 КАС України в частині строків звернення до суду із адміністративним позовом.

Таким чином, у суб'єкта звернення виникає право на пред'явлення визначених законом позовних вимог не з моменту винесення Указу Президента України про введення у дію відповідного рішення Ради національної безпеки та оборони України, а з моменту встановлення усіх умов для застосування санкції, зокрема належності особі певного майна (активів), разом з цим строк звернення до суду із відповідною позовною заявою обмежується періодом дії правового режиму воєнного стану.

З огляду на викладене та враховуючи час отримання позивачем відомостей про активи відповідача, суд дійшов до висновку, що згаданий адміністративний позов подано до Вищого антикорупційного суду у межах строків позовної давності.

6. Позиції учасників справи

У судовому засіданні представники Міністерства юстиції України підтримали позовні вимоги з підстав, наведених у позовній заяві.

Відповідач у судове засідання не з'явився, причин неявки не повідомив, правом подання відзиву на позов або заперечень проти його задоволення не скористався.

Відповідно до частини 6 статті 162, частини 2 статті 175 КАС України у разі ненадання відповідачем відзиву у встановлений судом строк без поважних причин, суд вирішує справу за наявними матеріалами.

Вирішуючи питання щодо можливості розгляду справи у відсутність відповідача суд зазначає про таке.

Відповідно до приписів частини 3 статті 268 та частини 5 статті 283¹ КАС України неприбуття у судове засідання учасника справи та/чи їх представників, повідомлених про дату, час та місце судового засідання, не перешкоджає розгляду позовної заяви по суті та

не може бути підставою для зупинення строків її розгляду, відкладення засідання на інший час чи дату або оголошення перерви у судовому засіданні.

Водночас, у даному випадку важливим є питання обізнаності учасників провадження про розгляд справи та належне повідомлення їх про такий розгляд. Так, стаття 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) гарантує право на справедливий і публічний розгляд справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом. Ключовими принципами статті 6 є верховенство права та належне здійснення правосуддя. Ці принципи також є основоположними елементами права на справедливий суд.

Одним із найголовніших аспектів забезпечення права на справедливий суд, що гарантується Конвенцією, є належне повідомлення учасників провадження про розгляд справи, оскільки неналежне повідомлення особи може призвести не тільки до порушення її права на справедливий суд, а й до чималих збитків для держави. Європейський суд з прав людини виходить з того, що громадяни мають право отримувати належне повідомлення про судові рішення, особливо у випадках, коли апеляційну скаргу може бути подано в чітко встановлений строк.

У справі *Bellet v. France* Європейський суд з прав людини зазначив, що стаття 6 Конвенції містить гарантії справедливого судочинства, одним з аспектів яких є доступ до суду. Рівень доступу, наданий національним законодавством, має бути достатнім для забезпечення права особи на суд з огляду на принцип верховенства права у демократичному суспільстві. Для того, щоб доступ був ефективним, особа повинна мати чітку практичну можливість оскаржити дії, які становлять втручання у її права.

Також Європейський суд з прав людини порушенням права на справедливий суд визнає судовий розгляд без повідомлення особи за її відомим місцем проживання (рішення у справі «*Schmidt v. Latvia*» від 27.04.2017, пункт 97). У пункті 87 рішення у справі «Салов проти України» (заява № 65518/01) Європейський суд з прав людини вказав, що принцип рівності сторін у процесі є лише одним з елементів більш широкого поняття справедливого судового розгляду, яке також включає фундаментальний принцип змагальності процесу. Більш того, принцип рівності сторін у процесі – у розумінні «справедливого балансу» між сторонами – вимагає, щоб кожній стороні надавалася розумна можливість представити справу в таких умовах, які не ставлять цю сторону у суттєво не вигідне становище відносно другої сторони («*Dombo Beheer B.V. v. The Netherlands*», рішення від 27.10.1993, серія A, № 274, с. 19, § 33, та «*Ankerl v. Switzerland*», рішення від 23.10.1996, Reports 1996-V, § 38).

Крім того, у пункті 26 рішення від 15.05.2008 у справі «Надточій проти України» (заява № 7460/03) Європейський суд з прав людини зазначив, що принцип рівності сторін – один із складників ширшої концепції справедливого судового розгляду – передбачає, що кожна сторона повинна мати розумну можливість представляти свою сторону в умовах, які не ставлять її в суттєво менш сприятливе становище у порівнянні з опонентом.

Як видно із зазначеного вище, дотримання процесуального механізму належного повідомлення учасників справи є необхідною і важливою умовою для забезпечення та реалізації завдань та принципів правосуддя.

Згідно з приписами частин 1, 2 статті 268 КАС України у справах, визначених, зокрема статтею 283¹ КАС України, щодо подання позовної заяви та про дату, час і місце розгляду справи суд негайно повідомляє відповідача та інших учасників справи шляхом направлення тексту повістки на офіційну електронну адресу, а за її відсутності – кур'єром

або за відомими суду номером телефону, факсу, електронною поштою чи іншим технічним засобом зв'язку. Учасник справи вважається повідомленим належним чином про дату, час та місце розгляду справи, визначеної частиною першою цієї статті, з моменту направлення такого повідомлення працівником суду, про що останній робить відмітку у матеріалах справи, та (або) з моменту оприлюднення судом на веб-порталі судової влади України відповідної ухвали про відкриття провадження у справі, дату, час та місце судового розгляду.

Суд констатує, що у даному випадку відповідач був належним чином повідомлений про відкриття провадження у справі і про дату, час та місце розгляду справи шляхом:

- опублікування на веб-порталі судової влади України, у відповідності до частини 2 статті 268 КАС України, ухвали про відкриття провадження (а.с. 160-167) [1], а також повістки про виклик у судові засідання на 23.12.2022 о 15:30 українською та російською мовами (а.с. 168-172) [2], в яких, серед іншого, учасникам справи роз'яснено правові наслідки неприбуття у судові засідання, а також право подання відзиву на позовну заяву та заперечень, зокрема на офіційну електронну адресу суду. Додатково в ухвалі роз'яснено порядок вступу у справу інших осіб, у разі коли рішення у цій справі може вплинути на їх права, свободи, інтереси або обов'язки та повідомлено про те, що інформацію по даній справі можна отримати на веб-порталі Вищого антикорупційного суду за відповідним посиланням. Окрім того, учасникам справи повідомлено про можливість прийняти участь у судовому засіданні безпосередньо, через своїх представників або в режимі відеоконференції, про що потрібно подати відповідну заяву

- направлення копії ухвали про відкриття провадження від 14.12.2022, копії позовної заяви з додатками та повістки про виклик у судові засідання на 23.12.2022 о 15:30 на відому суду офіційну електронну адресу відповідача (press@lyabikhov.ru) (а.с. 173-174, 178);

Окрім того, судом встановлено, що позивач до звернення до суду з даним позовом намагався вживати заходів щодо направлення відповідачу за відомими адресами копії позову. Зокрема, враховуючи той факт, що відповідач є іноземним громадянином (громадянином російської федерації) та, відповідно, адреса відповідача знаходиться за межами України, Міністерством юстиції здійснений запит № 38.3-12/1 від 16.08.2022 до Акціонерного товариства «Укрпошта» (далі – АТ «Укрпошта»), в якому висловлено прохання про надання інформації про те, чи здійснюється сполучення поштової кореспонденції між Україною та російською федерацією (а.с. 108). У відповідь на вказаний запит, АТ «Укрпошта» надала відповідь, згідно з якою повідомлено, що відповідно до статей 36-001.2, 17-143 та 17-219 Регламенту Всесвітньої поштової конвенції, з 24.02.2022 АТ «Укрпошта» припинила обмін поштовими відправленнями до/з російської федерації (а.с. 109).

Також позивачем здійснений запит № 99153/38.3/33-22 від 26.10.2022 до АТ «Укрпошта», в якому висловлено прохання про надання інформації про те, чи здійснюється сполучення поштової кореспонденції між материковою частиною України та Автономною Республікою Крим (а.с. 114). У відповідь на вказаний запит, АТ «Укрпошта» надала відповідь, згідно з якою повідомлено, що АТ «Укрпошта» тимчасово, до здійснення деокупації, не здійснює поштовий обмін між материковою частиною України та Автономною Республікою Крим, яка є адміністративно-територіальною автономією у складі України (а.с. 115). Тому копія позовної заяви з додатками направлялась представником позивача на офіційну електронну адресу відповідача (press@lyabikhov.ru) (а.с. 134-135).

До того ж, судом шляхом огляду соціальної мережі «Facebook» встановлено наявність профілю «Роман Лябихов» [25], на якому вказано, що останній є депутатом державної думи федеральних зборів російської федерації (а.с. 176). З урахуванням вимог ч. 2 ст. 268 КАС України, суд намагався направити Роману Лябихову у мережі «Facebook» копію ухвали про відкриття провадження від 14.12.2022, копію позовної заяви про застосування санкції, передбаченої пунктом 1¹ частини 1 статті 4 Закону України «Про санкції» з додатками та повістки про виклик у судові засідання за вихідними номерами 991/6376/22/24899/2022, 991/6376/22/24900/2022 відповідно, однак у зв'язку із тим, що згаданий користувач заблокував свій профіль, здійснити повідомлення відповідача про судовий розгляд у вказаний спосіб у суду не виявилось можливим, що підтверджується службовою запискою (а.с. 177).

З огляду на викладене, суд вважає, що у справі вжито всіх можливих заходів щодо належного повідомлення учасників справи, в тому числі і відповідача, про здійснення Вищим антикорупційним судом судового розгляду згаданого адміністративного позову, про дати призначених судових засідань, наслідки неприбуття до суду, зокрема, з урахуванням їх місцезнаходження (за межами України – на території країни-агресора). Суд вважає, що зазначені заходи є достатніми для того, щоб бути переконаним щодо належного повідомлення учасників справи, зокрема і відповідача.

Додатково варто звернути увагу, що відомості про застосування до Лябихова Р.М. санкцій, зокрема у виді блокування активів набули міжнародного розголосу, так як відповідну інформацію завчасно розміщено на офіційних веб-сайтах: Президента України, Ради національної безпеки та оборони України, Національного агентства з питань запобігання корупції (а.с. 24, 25, 29, 38-39) [3, 8, 9]. До того ж, інформація про факт звернення із позовною заявою до Лябихова Р.М. щодо застосування санкції, передбаченої пунктом 1¹ частини 1 статті 4 Закону України «Про санкції», широко висвітлювалася у засобах масової інформації, що підтверджується змістом публікацій, зокрема за посиланнями у таких інтернет-ресурсах: «Українська Правда» [23]; «LB.ua» [24] тощо.

Більш того, 28.12.2022 на офіційному веб-сайті Міністерства юстиції України розміщено повідомлення про розгляд справи судом за позовом Міністерства юстиції України до Лябихова Р.М. про застосування санкції, передбаченої пунктом 1¹ частини 1 статті 4 Закону України «Про санкції» [26].

Однак, будь-якої реакції відповідача не прослідувало, зокрема у вигляді оскарження до Верховного Суду Указу Президента України, яким введено в дію рішення Ради національної безпеки та оборони України від 07.09.2022 «Про застосування та внесення змін до персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)» тощо.

За таких обставин, суд вважає за можливе здійснити розгляд даної адміністративної справи за відсутності відповідача.

7. Оцінка доводів учасників справи та висновки суду

Заслухавши пояснення представників позивача, розглянувши матеріали адміністративної справи, всебічно і повно з'ясувавши в судовому засіданні усі фактичні обставини справи, на яких ґрунтується позов, об'єктивно, всебічно, повно оцінивши докази в їх сукупності, які мають юридичне значення для розгляду справи і вирішення спору по суті, суд дійшов висновку, що даний адміністративний позов підлягає до задоволення з огляду на наступне.

8. Встановлені у справі обставини та зміст спірних правовідносин

З матеріалів справи вбачається, що відповідачем є Лябихов Роман Михайлович, 07.05.1973 року народження, громадянин російської федерації, російський політичний та державний діяч, депутат державної думи федеральних зборів російської федерації VII і VIII скликань (далі – державна дума), фракція – політична партія «комуністична партія російської федерації», перший заступник голови комітету державної думи з будівництва та житлово-комунального господарства, що підтверджується інформацією з веб-сайту Національного агентства з питань запобігання корупції (а.с. 38-39) [3], офіційного веб-сайту державної думи федеральних зборів російської федерації (а.с. 50-51) [4], веб-сторінки Вікіпедія (а.с. 36-37) [5], веб-сторінки з соціальної мережі «Вконтакте» з профілю «Роман Лябихов» (а.с. 43-46) [6], веб-сторінки державної думи щодо голосування за проект № 58243-8 (а.с. 40-42) [7].

Рішенням Ради національної безпеки та оборони України (далі – РНБО) від 07.09.2022 «Про застосування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)» вирішено підтримати внесені Службою безпеки України пропозиції щодо застосування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій) (а.с. 25) [8].

Відповідно до позиції 228 додатку до рішення РНБО від 07.09.2022 до Лябихова Р.М. строком на десять років застосовано обмежувальні заходи (санкції), зокрема у виді блокування активів – тимчасове обмеження права особи користуватися та розпоряджатися активами, що належать фізичній або юридичній особі, а також активами, щодо яких така особа може прямо чи опосередковано (через інших фізичних або юридичних осіб) вчиняти дії, тотожні за змістом здійсненню права розпорядження ними (а.с. 29).

Указом Президента України від 07.09.2022 № 637/2022 введено в дію рішення РНБО від 07.09.2022 «Про застосування та внесення змін до персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)» (а.с. 24) [9].

Позивач, як на підставу для застосування санкції у виді стягнення в дохід держави активів, що належать відповідачу, передбаченої пунктом 1¹ частини 1 статті 4 Закону України «Про санкції», послався на те, що своїми діями Лябихов Р.М.:

- завдав істотної шкоди національній безпеці, суверенітету чи територіальній цілісності України, зокрема, але не виключно, шляхом ухвалення або взяття участі в ухваленні рішення (з підтримкою такого рішення своїм голосом) про поширення юрисдикції держави-агресора чи будь-якої іншої держави на територію, яка відповідно до Конституції України входить до складу України підпункт «в» пункту 2 частини 1 статті 5¹ Закону України «Про санкції» (підпункт «є» пункту 1 частини 1 статті 5¹ Закону України «Про санкції»);

- глорифікував представників окупаційної адміністрації держави-агресора та представників підконтрольних державі-агресору самопроголошених органів, які узурпували виконання владних функцій на тимчасово окупованих територіях України (підпункт «в» пункту 2 частини 1 статті 5¹ Закону України «Про санкції»).

9. Релевантні джерела права та позиція суду

Надаючи правову оцінку правовідносинам, що склались між сторонами, суд зазначає наступне.

Статтями 1, 2 Конституції України визначено, що Україна є суверенною і незалежною, демократичною, соціальною, правовою державою. Суверенітет України

поширюється на всю її територію, яка в межах існуючого кордону є цілісною і недоторканною.

Відповідно до приписів статей 16-17 Конституції України захист суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки є найважливішими функціями держави, справою всього Українського народу. Зовнішньополітична діяльність України спрямована на забезпечення її національних інтересів і безпеки шляхом підтримання мирного і взаємовигідного співробітництва з членами міжнародного співтовариства за загально визнаними принципами і нормами міжнародного права.

Верховною Радою України 14.08.2014 з метою забезпечення створення механізму невідкладного та ефективного реагування на наявні і потенційні загрози національним інтересам і національній безпеці України, включаючи ворожі дії, збройний напад інших держав чи недержавних утворень, завдання шкоди життю та здоров'ю населення, захоплення заручників, експропріацію власності на території України, завдання майнових втрат та створення перешкод для сталого економічного розвитку, повноцінного здійснення громадянами України належних їм прав і свобод (відповідно до пояснювальної записки до законопроекту № 1644-VII від 14.08.2014), прийнято Закон України «Про санкції» від 14.08.2014 № 1644-VII (далі – Закон № 1644-VII), який набрав чинності 12.09.2014.

Відповідно до преамбули Закон України «Про санкції» був прийнятий, виходячи з положень Конституції України, Декларації про державний суверенітет України та загально визнаних міжнародних норм і правил, констатуючи, що пріоритетами національних інтересів України є, зокрема, гарантування конституційних прав і свобод людини і громадянина, захист державного суверенітету, територіальної цілісності та недоторканності державних кордонів, недопущення втручання у внутрішні справи України, розвиток рівноправних взаємовигідних відносин з іншими державами світу в інтересах України, заявляючи, що пряме або опосередковане втручання у внутрішні і зовнішні справи України під будь-яким приводом є неприпустимим, усвідомлюючи потребу невідкладного та ефективного реагування на наявні і потенційні загрози національним інтересам і національній безпеці України, включаючи ворожі дії, збройний напад інших держав чи недержавних утворень, завдання шкоди життю та здоров'ю населення, захоплення заручників, експропріацію власності держави, фізичних та юридичних осіб, завдання майнових втрат та створення перешкод для сталого економічного розвитку, повноцінного здійснення громадянами України належних їм прав і свобод.

Приписами статті 1 Закону України «Про санкції» передбачено, що з метою захисту національних інтересів, національної безпеки, суверенітету і територіальної цілісності України, протидії терористичній діяльності, а також запобігання порушенню, відновлення порушених прав, свобод та законних інтересів громадян України, суспільства та держави можуть застосовуватися спеціальні економічні та інші обмежувальні заходи (далі – санкції). Санкції можуть застосовуватися з боку України по відношенню до іноземної держави, іноземної юридичної особи, юридичної особи, яка знаходиться під контролем іноземної юридичної особи чи фізичної особи-нерезидента, іноземців, осіб без громадянства, а також суб'єктів, які здійснюють терористичну діяльність.

Відповідно до статті 2 Закон України «Про санкції» правову основу застосування санкцій становлять Конституція України, міжнародні договори України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, закони України, нормативні акти Президента України, Кабінету Міністрів України, рішення Ради національної безпеки та оборони України, відповідні принципи та норми міжнародного права.

Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення ефективності санкцій, пов'язаних з активами окремих осіб» від 12.05.2022 № 2257-ІХ, який набрав чинності 24.05.2022 (далі – Закон № 2257-ІХ), внесені зміни до Закону України «Про санкції» та доданий новий вид санкції «стягнення в дохід держави активів, що належать фізичній або юридичній особі, а також активів, щодо яких така особа може прямо чи опосередковано (через інших фізичних або юридичних осіб) вчиняти дії, тотожні за змістом здійсненню права розпорядження ними» (пункт 11 частини 1 статті 4 Закону України «Про санкції»).

Санкція, передбачена пунктом 11 частини 1 статті 4 вказаного Закону (далі – санкція або стягнення активів), має винятковий характер та може бути застосована лише щодо фізичних та юридичних осіб, які своїми діями створили суттєву загрозу національній безпеці, суверенітету чи територіальній цілісності України (зокрема шляхом збройної агресії чи терористичної діяльності) або значною мірою сприяли (зокрема шляхом фінансування та/або здійснення дій щодо матеріально-технічного забезпечення діяльності держави-агресора) вчиненню таких дій іншими особами, зокрема до резидентів у розумінні Закону України «Про основні засади примусового вилучення в Україні об'єктів права власності російської федерації та її резидентів» (частина 1 статті 51 Закону України «Про санкції»).

Окрім того, застосування такого виду санкції спрямоване на сприяння зупиненню агресивних дій російської федерації (далі – росія або рф) та припинення підтримки її нинішнього політичного режиму і прихильників режиму для продовження збройної агресії; здійснення швидкого та ефективного відшкодування збитків, завданих Україні та її народу, за рахунок коштів, отриманих від стягнутих активів, та запобігання подальшому сприянню та підтримці «воєнних операцій» росії і порушенню нею норм міжнародного права шляхом встановлення конкретних і невідворотних наслідків таких дій – втрати власних активів; запобігання вчиненню росією на території України воєнних злочинів, злочинів проти людяності та масштабності руйнування цивільної інфраструктури; укріпленню фінансово-економічного підґрунтя, обороноздатності Української держави та компенсації шкоди жертвам злочинів росії, сприятимуть сатисфакції громадян (компенсація шкоди) та державі (через укріплення її фінансово-економічного підґрунтя).

Відповідно до пункту 1 частини 1 статті 3 Закону України «Про санкції» підставами для застосування санкцій є:

1) дії іноземної держави, іноземної юридичної чи фізичної особи, інших суб'єктів, які створюють реальні та/або потенційні загрози національним інтересам, національній безпеці, суверенітету і територіальній цілісності України, сприяють терористичній діяльності та/або порушують права і свободи людини і громадянина, інтереси суспільства та держави, призводять до окупації території, експропріації чи обмеження права власності, завдання майнових втрат, створення перешкод для сталого економічного розвитку, повноцінного здійснення громадянами України належних їм прав і свобод;

2) резолюції Генеральної Асамблеї та Ради Безпеки Організації Об'єднаних Націй;

3) рішення та регламенти Ради Європейського Союзу;

4) факти порушень Загальної декларації прав людини, Статуту Організації Об'єднаних Націй.

Підставою для застосування санкцій також є вчинення іноземною державою, іноземною юридичною особою, юридичною особою, яка знаходиться під контролем іноземної юридичної особи чи фізичної особи-нерезидента, іноземцем, особою без громадянства, а також суб'єктами, які здійснюють терористичну діяльність, дій, зазначених

у пункті 1 частини 1 цієї статті, стосовно іншої іноземної держави, громадян чи юридичних осіб останньої (частина 3 статті 3 Закону України «Про санкції»).

Відповідно до абзацу 2 частини 1 статті 5¹ Закону України «Про санкції» санкція, передбачена пунктом 1¹ частини 1 статті 4 Закону, може бути застосована: 1) лише щодо осіб, на яких накладено санкцію у виді блокування активів за рішеннями Ради національної безпеки і оборони України, прийнятими після набрання чинності Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення ефективності санкцій, пов'язаних з активами окремих осіб» та 2) лише в період дії правового режиму воєнного стану.

10. Щодо застосування положень Закону України «Про санкції» до правовідносин, що склались між сторонами

Окремої уваги необхідно приділити питанню можливості застосування санкції, передбаченої пунктом 1¹ частини 1 статті 4 Закону України «Про санкції», з урахуванням положень, закріплених у статті 6 згаданого Закону.

Так, відповідно до пункту 3 цієї статті застосування санкції, передбаченої пунктом 1¹ частини 1 статті 4 Закону України «Про санкції», є винятковим заходом, обумовленим гостротою становища та необхідністю досягнення цілей, визначених частиною першою статті 1 цього Закону, в умовах правового режиму воєнного стану. Ця санкція може бути застосована лише щодо осіб, на яких накладено санкцію у виді блокування активів за рішеннями Ради національної безпеки і оборони України, прийнятими після набрання чинності Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення ефективності санкцій, пов'язаних з активами окремих осіб».

Отже, застосувати стягнення активів можна лише щодо тих осіб, рішення про блокування активів яких було прийнято після 24.05.2022.

Як уже встановлено, санкцію у виді блокування активів застосовано до Лябихова Р.М. на підставі Указу Президента України № 637/2022 від 07.09.2022, яким, у свою чергу, введено в дію Рішення РНБО від 07.09.2022 «Про застосування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)».

Таким чином, рішення про блокування активів відповідача прийнято після 24.05.2022, що, у свою чергу, дає можливість застосовувати до відповідача санкцію, передбачену пунктом 1¹ частини 1 статті 4 Закону України «Про санкції».

Наполягаючи на задоволенні позову, представники Міністерства юстиції України посилаються на положення пункту 1¹ частини 1 статті 4 та статтю 5¹ Закону України «Про санкції». Разом із цим, частина дій відповідача, якими позивач обґрунтовує свої позовні вимоги, вчинена до 24.05.2022, що є датою набрання чинності Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення ефективності санкцій, пов'язаних з активами окремих осіб». До того ж, рішення РНБО, яким застосовано санкцію у виді блокування активів відповідача, введено в дію 07.09.2022. Отже, постає питання щодо дії зазначених правових норм у часі та можливості їх застосування до правовідносин, які склалися між сторонами.

Позицію щодо дії в часі законів та інших нормативно-правових актів висловлено Конституційним Судом України у своїх рішеннях, зокрема, від 13.05.1997 № 1-зп, від 09.02.1999 № 1-рп/99, від 05.04.2001 № 3-рп/2001. Так, Конституційний Суд України зазначив, що:

- закони та інші нормативно-правові акти поширюють свою дію тільки на ті відносини,

які виникли після набуття законами чи іншими нормативно-правовими актами чинності;

- дію нормативно-правового акта в часі треба розуміти так, що вона починається з моменту набрання цим актом чинності і припиняється із втратою ним чинності, тобто до події, факту застосовується той закон або інший нормативно-правовий акт, під час дії якого вони настали або мали місце;

- дія закону та іншого нормативно-правового акта не може поширюватися на правовідносини, які виникли і закінчилися до набрання чинності цим законом або іншим нормативно-правовим актом.

З цього приводу суд зауважує, що підставами застосування санкцій у виді блокування активів фізичних та юридичних осіб, є дії фізичної та юридичної особи, які створюють реальні та/або потенційні загрози національним інтересам, національній безпеці, суверенітету і територіальній цілісності України, сприяють терористичній діяльності та/або порушують права і свободи людини і громадянина, інтереси суспільства та держави, призводять до окупації території, експропріації чи обмеження права власності, завдання майнових втрат, створення перешкод для сталого економічного розвитку, повноцінного здійснення громадянами України належних їм прав і свобод (пункт 1 частини 1 статті 3 Закону України «Про санкції»).

Вищенаведена норма, у цій редакції, діє від часу набрання чинності згаданого закону – 12.09.2014 і по сьогоднішній день (без внесення будь-яких змін до неї). Наведене, на переконання суду, свідчить про те, що відповідач, починаючи з 12.09.2014, мав бути обізнаним, що у випадку вчинення вищезазначених дій, відносно нього можуть бути запроваджені санкції з боку держави України, зокрема блокування активів.

У цій частині рішення РНБО про застосування санкції у виді блокування активів Лябихова Р.М., з точки зору дії правової норми у часі, відповідає, як теоретичним підходам, так і положенням статті 58 Конституції України. На це вказує те, що спочатку був прийнятий Закон України «Про санкції», який передбачав наслідки за певні дії, а вже після набуття чинності закону, відповідач вчиняв дії, які є підставами для застосування санкції у виді блокування активів, як передумови застосування санкції у виді стягнення в дохід держави активів, що належать фізичній особі.

Відтак, до правовідносин, що склались між сторонами, можуть бути застосовані положення Закону України «Про санкції».

Оскільки положення статті 58 Конституції України поширюються і на підпункт 11 частини 1 статті 4 Закону України «Про санкції», суду необхідно перевірити, чи вбачаються у діях відповідача підстави, передбачені частиною 1 статті 51 Закону України «Про санкції», які виникли або існували та продовжили існувати після набуття змін до цього Закону (набуття чинності Закону № 2257-IX), а саме станом на 24.05.2022.

11. Висновки суду щодо наявності підстав та умов для застосування стягнення активів в дохід держави

Отже, у даному випадку суду необхідно встановити, що:

1) позивач звернувся до суду з адміністративним позовом під час дії правового режиму воєнного стану (абзац 1 пункту 1 статті 6 Закону України «Про санкції»);

2) на відповідача накладено санкцію у виді блокування активів за рішенням Ради національної безпеки та оборони України, прийнятим після набрання чинності Законом України Закону № 2257-IX (абзац 2 пункту 1 статті 6 Закону України «Про санкції»),

3) наявні підстави для застосування санкції, передбачені абзацом 4 частини 1 статті 51 Закону України «Про санкції».

12. Щодо правового режиму воєнного стану

З приводу правового режиму воєнного стану суд зазначає таке.

Починаючи з листопада 2021 року, російська федерація активно накопичувала війська на кордоні з Україною як зі свого боку, так і з боку білорусі, запевняючи при цьому у відсутності будь-яких намірів атакувати Україну.

21.02.2022 росія офіційно «визнала» «державами» створені в окремих районах Донецької та Луганської областей України незаконні терористичні утворення «Луганська народна республіка» та «Донецька народна республіка».

24.02.2022 президент російської федерації оголосив початок так званої «спеціальної військової операції» під приводом здійснення так званої «демілітаризації та денацифікації України».

Після цього близько четвертої години ранку були здійснені ракетні удари по всій території України, а російські війська здійснили широкомасштабне вторгнення на територію України, увійшовши з боку російської федерації, білорусі та тимчасово окупованого Кримського півострова.

У зв'язку із цим, Указом Президента України «Про введення воєнного стану» від 24.02.2022 № 64/2022 в Україні запроваджено воєнний стан із 05 години 30 хвилин 24.02.2022 строком на 30 діб. Цей Указ затверджений Законом України від 24.02.2022 № 2102-IX (а.с. 20).

Згідно з пунктом 3 вказаного Указу Президента у зв'язку із введенням в Україні воєнного стану тимчасово, на період дії правового режиму воєнного стану, зокрема, можуть обмежуватися конституційні права і свободи людини і громадянина, передбачені статтями 30-34, 38, 39, 41-44, 53 Конституції України.

Окрім того, Указом Президента України від 24.02.2022 № 69/2022 оголошено загальну мобілізацію. Цей Указ затверджений Законом України від 03.03.2022 № 2105-IX.

У подальшому строк проведення загальної мобілізації та воєнного стану в Україні продовжено до 19.02.2023 включно (а.с. 22).

Водночас, важливо відмітити, що 12.10.2022 Генеральна Асамблея Організації Об'єднаних Націй на поновленій 11-й Надзвичайній спеціальній сесії щодо агресії російської федерації проти України переважною більшістю голосів схвалила резолюцію A/RES/ES-11/4 «Територіальна цілісність України: захист принципів Статуту Організації Об'єднаних Націй». За резолюцію проголосували 143 держави – члени Організації Об'єднаних Націй (далі – ООН), 35 країн утрималися, лише 5 проголосували проти (російська федерація, білорусь, Кореїська Народно-демократична Республіка, Нікарагуа, Сирія). У резолюції підтверджується відданість суверенітету, незалежності, єдності та територіальній цілісності України в межах її міжнародно визнаних кордонів, що поширюються на її територіальні води, а також міститься рішуча вимога до російської федерації негайно вивести всі військові сили з території України. Резолюція також містить такі важливі положення:

- визнання незаконності територіальних привласнень у результаті погрози силою або застосування сили;
- визнання факту, що перебування частин вищезгаданих українських регіонів під тимчасовим військовим контролем російської федерації є результатом агресії та порушення суверенітету, політичної незалежності і територіальної цілісності України;
- вимога щодо негайного і безумовного скасування рішень російської федерації щодо статусу чотирьох областей України як несумісних з принципами Статуту ООН;

- підкреслення того, що будь-який політичний діалог та переговори мають відбуватися з дотриманням суверенітету і територіальної цілісності України в межах її міжнародно визнаних кордонів і відповідно до принципів Статуту ООН;
- підтвердження вимоги до російської федерації негайно, повністю і безумовно вивести усі свої військові сили з території України в межах її міжнародно визнаних кордонів.

Ухвалена резолюція Генеральної Асамблеї ООН стала важливою частиною міжнародного інструментарію для притягнення росії до відповідальності за її злочини проти Українського народу та формування міжнародної коаліції на підтримку України.

13. Щодо накладення санкції у виді блокування активів

Судом встановлено, що Указом Президента України від 07.09.2022 № 637/2022 введено в дію рішення РНБО від 07.09.2022, яким на активи Лябихова Р.М. накладено санкцію, передбачену пунктом 1 частини 1 статті 4 Закону України «Про санкції».

У межах перевірки належності умов застосування стягнення активів, суд вважає за необхідне дослідити правомірність рішення про блокування активів відповідача в аспекті його ухвалення належним суб'єктом та з дотриманням встановлених законодавством процедур.

Закон України «Про Раду національної безпеки і оборони України», відповідно до його преамбули, визначає правові засади організації та діяльності Ради національної безпеки і оборони України, її склад, структуру, компетенцію і функції.

Згідно зі статтею 1 згаданого Закону РНБО відповідно до Конституції України є координаційним органом з питань національної безпеки і оборони при Президентові України.

Статтею 10 Закону України «Про Раду національної безпеки і оборони України» встановлено, що прийняті рішення РНБО України вводяться в дію указами Президента України. Рішення Ради національної безпеки і оборони України, введені в дію указами Президента України, є обов'язковими до виконання органами виконавчої влади.

Судом під час розгляду справи встановлено, що рішення Ради національної безпеки і оборони України від 07.09.2022 «Про застосування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)», як і Указ Президента України від 07.09.2022 № 637/2022, яким воно введене в дію, є чинними та не оскаржувались.

Вказане Рішення РНБО стало також і підставою звернення позивача із даним адміністративним позовом до Вищого антикорупційного суду.

Отже, суд дійшов висновку, що вказані рішення винесені у межах дискреції зазначеного адміністративного органу, явних підстав для виникнення сумнівів у правомірності цих рішень судом не встановлено.

Більше того, як зазначила Велика Палата Верховного Суду у постанові від 13.01.2021 у справі № 9901/405/19: «При введенні в дію рішення РНБО про такі санкції (блокування активів) Президент як гарант Конституції України, якому народом України надано представницький мандат та якому Конституцією України надано повноваження вводити в дію рішення РНБО, має самостійно оцінити наявність та достатність підстав для введення такої санкції».

Судовий контроль за таким рішенням є обмеженим, оскільки суд, з одного боку, не може за Президента повторно оцінити наявність та достатність підстав для ведення таких санкцій в межах його дискреції (що означало б порушення принципу розподілу влади), але, з іншого боку, суд може перевірити дотримання меж такої дискреції та процедури

введення санкцій».

Водночас, як уже вище зазначено, ознак порушення меж дискреції Президента при вирішенні питання достатності підстав і доказів для введення санкції, передбаченої пунктом 1 частини 1 статті 4 Закону України «Про санкції», щодо Лябихова Р.М., судом не встановлено.

14. Щодо підстав застосування санкції

З цього приводу варто зазначити, що положеннями частини 1 статті 5¹ Закону України «Про санкції» визначено виключний перелік підстав застосування санкції, передбаченої пунктом 1¹ частини 1 статті 4 цього Закону.

Так, відповідно до абзацу 1 частини 1 згаданої статті визначено, що санкція, передбачена пунктом 1¹ частини 1 статті 4 цього Закону, має винятковий характер та може бути застосована лише щодо фізичних та юридичних осіб, які своїми діями створили суттєву загрозу національній безпеці, суверенітету чи територіальній цілісності України (в тому числі шляхом збройної агресії чи терористичної діяльності) або значною мірою сприяли (в тому числі шляхом фінансування) вчиненню таких дій іншими особами, у тому числі до резидентів у розумінні Закону України «Про основні засади примусового вилучення в Україні об'єктів права власності Російської Федерації та її резидентів».

Підставами застосування санкції (стягнення активів) є:

- завдання істотної шкоди національній безпеці, суверенітету чи територіальній цілісності України, зокрема, але не виключно, шляхом ухвалення або взяття участі в ухваленні рішення (з підтримкою такого рішення своїм голосом) про поширення юрисдикції держави-агресора чи будь-якої іншої держави на територію, яка відповідно до Конституції України входить до складу України підпункт «в» пункту 2 частини 1 статті 5¹ Закону України «Про санкції» (підпункт «є» пункту 1 частини 1 статті 5¹ Закону України «Про санкції»);

- глорифікація представників окупаційної адміністрації держави-агресора та представників підконтрольних державі-агресору самопроголошених органів, які узурпували виконання владних функцій на тимчасово окупованих територіях України (підпункт «в» пункту 2 частини 1 статті 5¹ Закону України «Про санкції»).

Для встановлення підстав для застосування санкції, передбаченої пунктом 1¹ частини 1 статті 4 Закону України «Про санкції», суд має дослідити та оцінити надані позивачем докази у їх сукупності.

15. Щодо оцінки доказів

Приписами частини першої статті 9 КАС України закріплено, що розгляд і вирішення справ в адміністративних судах здійснюються на засадах змагальності сторін та свободи в наданні ними суду своїх доказів і у доведенні перед судом їх переконливості. Суд вживає визначені законом заходи, необхідні для з'ясування всіх обставин у справі, у тому числі щодо виявлення та витребування доказів з власної ініціативи (частина 4 статті 9 КАС України).

Поняття і перелік доказів, які передбачені в адміністративному процесі, визначено у статтях 72, 91, 94, 96, 99, 101 КАС України.

Згідно з частиною першою статті 72 КАС України доказами в адміністративному судочинстві є будь-які дані, на підставі яких суд встановлює наявність або відсутність обставин (фактів), що обґрунтовують вимоги і заперечення учасників справи, та інші обставини, що мають значення для правильного вирішення справи.

Тобто докази – це урегульована процесуальним законодавством, існуюча у певній процесуальній формі інформація (фактичні дані), яка надає можливість адміністративному суду, що розглядає справу, достеменно або певним чином відтворити та встановити усі обставини публічно-правового спору, які мають значення для правильного вирішення адміністративної справи.

Законність, обґрунтованість та вмотивованість судового рішення обумовлюється, зокрема, порядком оцінки доказів і визначенням їхньої якості з точки зору належності, допустимості, достовірності, а сукупності зібраних доказів – з точки зору достатності та взаємозв'язку для ухвалення відповідного судового рішення. Аналогічного висновку дійшов Верховний Суд у постанові від 28.07.2022 у справі № 620/3006/21.

Докази мають бути: належними (стаття 73 КАС України); допустимими (стаття 74 КАС України); достовірними (стаття 75 КАС України); достатніми (стаття 76 КАС України).

За правилами частин 1, 2, 4 та 6 статті 77 КАС України кожна сторона повинна довести ті обставини, на яких ґрунтуються її вимоги та заперечення, крім випадків, встановлених статтею 78 цього Кодексу. Суб'єкт владних повноважень повинен подати суду всі наявні у нього документи та матеріали, які можуть бути використані як докази у справі. Докази суду надають учасники справи. Суд може пропонувати сторонам надати докази та збирати докази з власної ініціативи, крім випадків, визначених цим Кодексом. Якщо учасник справи без поважних причин не надасть докази на пропозицію суду для підтвердження обставин, на які він посиляється, суд вирішує справу на підставі наявних доказів.

В адміністративних справах, визначених статтею 283¹ цього Кодексу, суд ухвалює рішення на користь тієї сторони, сукупність доказів якої є більш переконливою порівняно із сукупністю доказів іншої сторони.

Дані, на підставі яких суд встановлює наявність або відсутність обставин (фактів), що обґрунтовують вимоги і заперечення учасників справи, та інші обставини, що мають значення для правильного вирішення справи (докази в адміністративному судочинстві), встановлюються такими засобами (стаття 72 КАС України): 1) письмовими доказами (стаття 94 КАС України); 2) речовими доказами (стаття 96 КАС України); 3) доказами (стаття 99 КАС України); 4) висновками експертів (статті 101, 112 КАС України); 5) показаннями свідків (стаття 91 КАС України).

У силу приписів статті 90 КАС України суд оцінює докази, які є у справі, за своїм внутрішнім переконанням, що ґрунтується на їх безпосередньому, всебічному, повному та об'єктивному дослідженні. Жодні докази не мають для суду наперед встановленої сили. Суд оцінює належність, допустимість, достовірність кожного доказу окремо, а також достатність і взаємний зв'язок доказів у їх сукупності. Суд надає оцінку як зібраним у справі доказам в цілому, так і кожному доказу (групі однотипних доказів), що міститься у справі, мотивує відхилення або врахування кожного доказу (групи доказів).

Суд звертає увагу, що доказування не може ґрунтуватися на припущеннях. Достатніми є докази, які у сукупності дають змогу дійти висновку про наявність або відсутність обставин справи, які входять до предмета доказування.

Отже, сторона, яка посиляється на ті чи інші обставини, знає і може навести докази, на основі яких суд може отримати достовірні відомості про них. У іншому випадку, за умови недоведеності тих чи інших обставин, суд має право винести рішення у справі на користь протилежної сторони. Таким чином, доказування є юридичним обов'язком сторін і інших осіб, які беруть участь у справі.

Відповідно до частини 2 статті 77 КАС України довести правомірність своїх дій чи бездіяльності відповідно до принципу офіційності в адміністративному судочинстві зобов'язаний суб'єкт владних повноважень.

Водночас, відповідно до принципу змагальності інша сторона у справі (у даному випадку – відповідач Лябихов Р.М.) має спростувати доводи суб'єкта владних повноважень, якщо їх обґрунтованість заперечує.

Відповідно до статті 94 КАС України письмовими доказами є документи (крім електронних документів), які містять дані про обставини, що мають значення для правильного вирішення спору. Письмові докази подаються в оригіналі або в належним чином засвідченій копії, якщо інше не визначено цим Кодексом. Якщо для вирішення спору має значення лише частина документа, подається засвідчений витяг з нього. Учасник справи, який подає письмові докази в копіях (електронних копіях), повинен зазначити про наявність у нього або іншої особи оригіналу письмового доказу.

Згідно з вимогами статті 99 КАС України електронними доказами є інформація в електронній (цифровій) формі, що містить дані про обставини, що мають значення для справи, зокрема, електронні документи (текстові документи, графічні зображення, плани, фотографії, відео- та звукозаписи тощо), веб-сайти (сторінки), текстові, мультимедійні та голосові повідомлення, метадані, бази даних та інші дані в електронній формі. Такі дані можуть зберігатися, зокрема на портативних пристроях (картах пам'яті, мобільних телефонах тощо), серверах, системах резервного копіювання, інших місцях збереження даних в електронній формі (зокрема у мережі Інтернет).

До позовної заяви приєднано роздруківки веб-сторінок (паперові копії веб-сторінок), що містять дані, якими Міністерство юстиції України підтверджує наявність обставин (фактів), що обґрунтовують їх вимоги. Враховуючи, що в позовній заяві надані посилання на місце зберігання даних в електронній формі в мережі Інтернет, судом зазначені посилання приймаються як оригінал електронного документу.

Водночас, відповідно до частини третьої статті 78 КАС України обставини, визнані судом загальновідомими, не потребують доказування.

Колегія суддів зазначає, що загальнодоступність певної інформації сама по собі не свідчить про її загальновідомість та не звільняє суд від обов'язку її дослідження.

Так, обставини можуть бути визнані загальновідомими, якщо вони відомі широкому колу осіб (людству, населенню держави, регіону, територіальній громаді) і водночас судді. При цьому, має бути дотримано двох критеріїв, а саме: об'єктивного – відомість факту широкому колу осіб; суб'єктивного - обізнаність судді про такі обставини.

Якщо суддя особисто не знає про певну загальновідому обставину, він може звернутися до достовірних джерел. Різновидом таких загальнодоступних джерел, можуть бути веб-сайти.

Аналогічна позиція висловлена Верховним Судом у постанові від 18.04.2018 у справі № 826/19844/16.

Тобто, в даному випадку в межах адміністративної справи № 991/6376/22 для оцінювання публікацій в інтернет-виданнях на предмет їхнього доказового значення варто спочатку ознайомитися з їхнім змістом, відтак вирішити чи брати їх до уваги при прийнятті рішення за наслідками судового розгляду.

Окрім того, з постанови Верховного Суду від 29.09.2022 у справі № П/857/7/22 вбачається, що свої висновки Судом зроблені серед іншого, з посиланням на такі докази, як скріншоти веб-сторінок інтернет-видань, сайти інформаційних агентств, інтернет-сторінки, у тому числі у соціальних мережах тощо. Більше того, з посиланням на згадані

докази, Верховним Судом зроблені висновки, зокрема, щодо пропаганди проросійських політичних ідей та наративів.

Відповідно абзацу 2 частини 8 статті 5 Закону України «Про санкції» Міністерство юстиції України має право залучати до виявлення та розшуку таких активів інші органи державної влади та органи місцевого самоврядування. Ці органи забезпечують сприяння Міністерству юстиції України у виявленні та розшуку відповідних активів у межах прав та можливостей, наданих їм законодавством, яке регулює статус та організацію їхньої діяльності.

На обґрунтування заявлених позовних вимог суду надано: електронні та письмові докази: відомості, отримані позивачем з офіційних реєстрів, від підприємств, установ та організацій тощо.

Відповідно до висновку Великої Палати Верховного Суду у постанові від 03.07.2019 у справі № 342/180/17-ц, обґрунтування наявності обставин повинно здійснюватися за допомогою належних, допустимих і достовірних доказів, а не припущень, що й буде відповідати встановленому статтею 6 Конвенції принципу справедливості розгляду справи судом.

З урахуванням наведеного, суд вважає, що докази, надані позивачем разом із позовною заявою та які досліджені судом під час судового розгляду, на які, містяться посилання в мотивувальній частині рішення, у своїй сукупності відповідають вимогам належності, допустимості та достовірності, при цьому, позивачем в достатній мірі обґрунтовано вказаними доказами заявлені позовні вимоги.

16. Підтвердження факту підтримки відповідачем дій країни-агресора, що створює загрозу національній безпеці, суверенітету та територіальній цілісності України

Так, 24.10.1945 набув чинності Статут Організації Об'єднаних Націй [10]. До складу ООН увійшли, серед інших, Українська Радянська Соціалістична Республіка (з 24.08.1991 – Україна), Союз Радянських Соціалістичних Республік (з 24.12.1991 – російська федерація) та ще 49 країн – засновниць, а надалі до вказаної міжнародної організації прийняті інші країни світу.

Відповідно до частини 1 статті 1 Статуту ООН Організація Об'єднаних Націй переслідує мету підтримувати міжнародний мир і безпеку і з цією метою вживати ефективних колективних заходів для запобігання і усунення загрози миру і подавлення актів агресії чи інших порушень миру, проводити мирними засобами відповідно до принципів справедливості і міжнародного права налагодження чи дозвіл міжнародних спорів чи ситуацій, які можуть призвести до порушення миру.

Частиною 2 статті 2 Статуту ООН передбачено, що всі члени Організації Об'єднаних Націй добросовісно виконують прийняті на себе за цим Статутом обов'язки, щоб забезпечити їм всім у загальному права і переваги, що впливають з належності до складу Членів Організації.

Відповідно до частини 4 вказаної статті Статуту ООН всі члени Організації Об'єднаних Націй утримуються в їх міжнародних відносинах від загрози силою чи її застосування як проти територіальної недоторканності чи політичної незалежності будь-якої країни, так і будь-яким іншим способом, несумісним з Цілями Організації Об'єднаних Націй.

При цьому, у преамбулі Декларації про державний суверенітет України від 16.07.1990 [11], зазначено, що Верховна Рада Української Радянської Соціалістичної

Республіки проголошує державний суверенітет України як верховенство, самостійність, повноту і неподільність влади Республіки в межах її території та незалежність і рівноправність у зовнішніх зносинах.

Відповідно до розділу V Декларації територія України в існуючих кордонах є недоторканою і не може бути змінена та використана без її згоди.

24.08.1991 Верховною Радою Української Радянської Соціалістичної Республіки схвалено Акт проголошення незалежності України [12], яким урочисто проголошено незалежність України та створення самостійної української держави – України, територія якої є неподільною та недоторканою.

Крім того, згідно з пунктами 1, 2 Меморандуму про гарантії безпеки у зв'язку з приєднанням України до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї від 05.12.1994 [13], російська федерація, Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії і Сполучені Штати Америки підтвердили Україні їх зобов'язання згідно з принципами Заключного акта Наради з безпеки та співробітництва в Європі від 01.08.1975 поважати незалежність і суверенітет та існуючі кордони України, зобов'язались утримуватися від загрози силою чи її використання проти територіальної цілісності чи політичної незалежності України, і що ніяка їхня зброя ніколи не буде використовуватися проти України, крім цілей самооборони, або будь-яким іншим чином згідно зі Статутом ООН.

Також, 31.05.1997, відповідно до положень Статуту ООН і зобов'язань за Заключним актом Наради з безпеки і співробітництва в Європі, Україна та російська федерація уклали Договір про дружбу, співробітництво і партнерство між Україною і російською федерацією (ратифікований Законом України від 14.01.1998 № 13/98-ВР та федеральним законом російської федерації від 02.03.1999 № 42 ФЗ) [14].

Відповідно до статей 2, 3 зазначеного Договору російська федерація зобов'язалась поважати територіальну цілісність України, підтвердила непорушність існуючих між ними кордонів та будівництво відносин на основі принципів взаємної поваги суверенної рівності, територіальної цілісності, непорушності кордонів, мирного врегулювання спорів, незастосування сили або загрози силою, включаючи економічні та інші способи тиску, права народів вільно розпоряджатися своєю долею, невтручання у внутрішні справи, додержання прав людини та основних свобод, співробітництва між державами, сумлінного виконання взятих міжнародних зобов'язань, а також інших загальновизнаних норм міжнародного права.

28.01.2003 Україна та російська федерація уклали Договір про українсько-російський державний кордон (ратифікований Законом України від 20.04.2004 № 1681-IV та федеральним законом російської федерації від 22.04.2004 № 24 ФЗ) [15].

Відповідно до статті 2 зазначеного Договору сторони домовилися, що Українсько-російський державний кордон проходить так, як це зазначено в Описі проходження державного кордону між Україною та Російською Федерацією (Додаток 1) і зображено суцільною лінією червоного кольору на картах державного кордону між Україною та російською федерацією (Додаток 2), станом на момент підписання даного Договору.

У преамбулі Договору сторони зазначили про прихильність цілям і принципам Статуту Організації Об'єднаних Націй, а також положенням Гельсінського Заключного акта 1975 року [16], яким затверджена «Декларація принципів, якими держави-учасниці керуватимуться у взаємних відносинах». Декларацією закріплені такі принципи: 1) суверенна рівність, поважання прав, притаманних суверенітету; 2) незастосування сили або погрози силою, 3) непорушність кордонів, 4) територіальна цілісність держав, 5) мирне

врегулювання суперечок, 6) невтручання у внутрішні справи, 7) поважання прав людини та основних свобод включаючи свободу совісті, релігії та переконань, 8) рівноправ'я та право народів розпоряджатися своєю долею, 9) співробітництво між державами, 10) сумлінне виконання зобов'язань за міжнародним правом.

Однак, незважаючи на вказані закріплені та визнані міжнародні норми, російська федерація порушила вимоги Статуту ООН, зокрема, на сьогодні здійснює нічим не виправдану агресію проти України, як країна-агресор. Така спланована заздалегідь збройна агресія росії проти України розпочалася 20.02.2014 з військової операції збройних сил російської федерації із захоплення (тимчасової окупації) частини території України – Кримського півострова, після чого росія перейшла до наступного етапу – війни на українському Донбасі. Так, підрозділи російського спецназу та інших збройних формувань російської федерації захопили місцеві органи влади, поліцейські відділки, військові об'єкти України в окремих районах Донецької і Луганської областей України.

Надалі, 28.02.2014 відбулося Засідання Ради Безпеки ООН, на якому вперше було проінформовано членів цього єдиного міжнародного органу колективної безпеки про початок збройної агресії російської федерації, яка відбулася на території Автономної Республіки Крим – території Незалежної України.

Станом на 01.03.2014 ситуація продовжувала загострюватися. Зокрема, рада федерації російської федерації прийняла рішення про надання згоди президенту росії на використання військових підрозділів в Україні. Засідання ради федерації стало підставою проведення 7124-го засідання Ради Безпеки ООН, на якому у відкритому засіданні Постійний представник України при ООН вже публічно оцінив дії росії як акт агресії проти України. Окрім цього, у своїх виступах таку позицію підтримали й інші члени Ради Безпеки ООН.

Отже, розпочавши збройну агресію проти України, російська федерація порушила фундаментальні норми й принципи міжнародного права, низку двосторонніх і багатосторонніх договорів та угод.

Суд звертає увагу, що частиною 8 статті 5 Закону України «Про санкції» встановлено, що центральний орган виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері стягнення в дохід держави активів осіб, щодо яких застосовано санкції, вживає заходів щодо виявлення та розшуку активів фізичних та юридичних осіб, зазначених у відповідних рішеннях Ради національної безпеки і оборони України. Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері стягнення в дохід держави активів осіб, щодо яких застосовано санкції, має право залучати до виявлення та розшуку таких активів інші органи державної влади та органи місцевого самоврядування. Ці органи забезпечують сприяння центральному органу виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері стягнення в дохід держави активів осіб, щодо яких застосовано санкції, у виявленні та розшуку відповідних активів у межах прав та можливостей, наданих їм законодавством, яке регулює статус та організацію їхньої діяльності.

Згідно із відповіддю Національного агентства з питань запобігання корупції № 42-05/20068-22 від 21.09.2022, відповідач Лябихов Р.М. є громадянином російської федерації, депутатом державної думи VIII скликання, першим заступником голови комітету державної думи з будівництва та житлово-комунального господарства, РНОКПП _____, ідентифікаційний номер особи російської федерації _____ (а.с. 38).

Також Національне агентство з питань запобігання корупції повідомило, що Лябихов Р.М. проголосував за постанову державної думи № 58243-8 «про звернення

державної думи федеральних зборів російської федерації до президента російської федерації путіна в.в. про необхідність визнання донецької народної республіки та луганської народної республіки» і тому підтримував та впроваджував дії та політику, які підривають територіальну цілісність, суверенітет та незалежність України.

Також з відкритих джерел у мережі Інтернет [17] встановлено, що Лябихов Р.М. підтримав рішення політичного керівництва російської федерації та проголосував за прийняття законів, що стосуються «входження» до складу російської федерації окупованих територій України, а саме:

- № 58243-8 «Об обращении государственной думы федерального собрания российской федерации «К президенту российской федерации в.в. путину о необходимости признания Донецкой Народной Республики и Луганской Народной Республики»» (а.с. 56-58);

- № 203816-8 «О принятии в российскую федерацию Донецкой Народной Республики и образования в составе российской федерации нового субъекта – Донецкой Народной Республики» (а.с. 59-61);

- № 203817-8 «О принятии в российскую федерацию Луганской Народной Республики и образования в составе российской федерации нового субъекта – Луганской Народной Республики» (а.с. 62-68);

- № 203819-8 «О принятии в российскую федерацию Херсонской области и образования в составе российской федерации нового субъекта – Херсонской области» (а.с. 69-70);

- № 203818-8 «О принятии в российскую федерацию Запорожской области и образования в составе российской федерации нового субъекта – Запорожской области» (а.с. 74-78).

Разом із тим, суд зауважує, що ухвалення державною думою рф нормативно-правових актів відбувається шляхом відкритого поіменного голосування з можливістю вибору одного з трьох варіантів: «За», «Проти» та «Утримався». Усвідомлюючи можливість вибору варіанту голосування та розуміючи наслідки своїх дій, Лябихов Р.М. умисно віддав свої голоси за прийняття низки законів, за допомогою яких вище політичне керівництво рф намагається легітимізувати окупацію східних та південних областей України та так зване «приєднання» їх до складу рф.

Окрім того, на веб-сторінці офіційного сайту «президента російської федерації» [18] містяться відомості про публікацію від 21.02.2022 під назвою «Подписание документов о признании Донецкой и Луганской народных республик», у якій є посилання на документи під назвами «Указ № 71 «О признании Донецкой Народной Республики» та «Указ № 72 «О признании Луганской Народной Республики» (а.с. 79-81), які є наслідками, у тому числі і голосування Лябиховим Р.М. за прийняття постанови № 58243-8. Водночас, визнання росією незалежності «днр» та «лнр» було важливою умовою для офіційного введення на ці території збройних сил російської федерації та початку повномасштабного вторгнення на територію України.

З урахуванням наведеного, суд вважає, що вказана інформація щодо голосування відповідачем за злочинні законопроекти підтверджує факт здійснення Лябиховим Р.М. дій, спрямованих на посягання територіальної цілісності та суверенітету України. При цьому, такі дії, які відповідач вчинив, як депутат державної думи федеральних зборів російської федерації, тобто використовуючи своє службове становище, відповідно до норм міжнародного законодавства та законодавства України містять ознаки злочинів.

До того ж, згідно з відповіддю Офісу Генерального Прокурора № 18/1/2-57вих-22 від 13.09.2022 голові та 418 депутатам нижньої палати федеральних зборів російської федерації, які у лютому 2022 року взяли участь у засіданнях державної думи, де підтримали прийняття рішень, що посягають на територіальну цілісність і недоторканність України, повідомлено про підозру. Поряд з цим, у відповіді Офісу Генерального Прокурора наголошено, що будучи представниками влади російської федерації, депутати російської федерації 15.02.2022 підтримали постанову зі зверненням до президента російської федерації з проханням розглянути питання про визнання російською федерацією самопроголошених «Донецької та Луганської народних республік», як самостійних, суверенних і незалежних держав. А також 22.02.2022 підтримали ратифікацію Договору про дружбу, співробітництво та взаємну допомогу між російською федерацією і так званою «Донецькою народною республікою» та Договору про дружбу, співробітництво та взаємну допомогу між російською федерацією і так званою «Луганською народною республікою». У кримінальних провадженнях, досудове розслідування у яких здійснюється слідчими Управління Служби Безпеки України в Івано-Франківській області, повідомлено про підозру Лябихову Роману Михайловичу у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого частиною 3 статті 110 Кримінального кодексу України «Посягання на територіальну цілісність і недоторканність України» (а.с. 88-93).

Також суд встановив, що відповідач на своїй особистій сторінці у соціальній мережі «Вконтакте» [6] систематично та регулярно розміщує дописи, де поширюються пропагандистські ідеологічні вислови, які поєднуються з риторикою вищого політичного керівництва російської федерації:

- у дописі від 16.02.2022 Лябихов Р.М. повідомляє, що державна дума вперше підтримала проект постанови комуністичної партії російської федерації про звернення до президента з необхідністю визнання так званих «днр» та «лнр» (а.с. 96);

- у дописі від 23.03.2022 Лябихов Р.М. повідомляє про початок розслідування діяльності так званих «біологічних лабораторій» на території України та зазначає, що в цих лабораторіях за підтримки Сполучених Штатів Америки розробляються та виготовляються зразки біологічної та токсинної зброї, які, за словами відповідача, несуть загрозу не лише для російської федерації, а й для інших держав (а.с. 97-98);

- у дописі від 09.06.2022 Лябихов Р.М. повідомляє про офіційний візит до державної думи представників так званого «парламенту днр». У ході зустрічі так званий «голова народної ради днр» Володимир Бідьовка зазначив, що визнання незалежності «днр» поклато початок новому етапу співпраці між російською федерацією та «днр», а також передав слова подяки державній думі за допомогу народу «днр» (а.с. 99-100);

- у дописі від 02.07.2022 Лябихов Р.М. зазначає, що до державної думи російської федерації з офіційним візитом прибув так званий «голова народної ради лнр» Денис Мірошніченко, який у ході виступу висловив слова подяки за підтримку так званої «лнр» та повідомив про готовність до розширення співпраці між «лнр» та російською федерацією (а.с. 101-102).

Суд погоджується із позивачем, що вищенаведені відомості вказують на те, що Лябихов Р.М., будучи депутатом державної думи федеральних зборів російської федерації, у повному обсязі підтримує політику вищого керівництва російської федерації, брав і бере участь в ухваленні рішень про поширення юрисдикції держави-агресора на територію міжнародно визнаних кордонів України. Дії відповідача мають постійний та триваючий характер, вчиняються умисно і свідомо, починаючи з повномасштабного вторгнення російської федерації на територію України, а відтак такі дії Лябихова Р.М.

спрямовані на невизнання суверенітету, територіальної цілісності та зовнішньополітичного стратегічного курсу України, права українського народу на самовизначення.

Окрім того, суд наголошує, що Лябихов Р.М. умисно поширює серед своїх виборців ідеї «звільнення так званих територій днр і лнр» та існування на території України «біологічних лабораторій», а також бере безпосередню участь в ухваленні рішень, які відповідно до норм міжнародного права та/або законодавства України мають ознаки воєнних злочинів, геноциду та злочинів проти людяності, свідчать про свідоме розпалювання ненависті до Українського народу, його культури, державної мови, національної ідентичності. Публікаціями про прийняття нормативно-правових актів, що посягають на державний суверенітет та територіальну цілісність України, відповідач глорифікує діяльність представників окупаційної адміністрації держави-агресора та представників підконтрольних державі-агресору самопроголошених органів, які узурпували виконання владних функцій на тимчасово окупованих територіях України.

З огляду на наведене, дослідивши докази, які містяться в матеріалах справи в їх сукупності, колегія суддів вважає, що вищенаведені дії відповідача мають постійний та триваючий характер, що проявляється у свідомій, умисній і постійній підтримці країни-агресора з метою невизнання суверенітету, територіальної цілісності та зовнішньополітичного стратегічного курсу України, права нашого народу на самовизначення.

Додатковим підтвердженням факту підтримки дій країни-агресора відповідачем, що створює загрозу національній безпеці, суверенітету та територіальній цілісності України, є застосування до останнього санкцій іншими державами.

Так, Сполученим Королівством Великої Британії і Північної Ірландії Лябихова Р.М. 11.03.2022 внесено до санкційних списків, виданих Управлінням із застосування фінансових санкцій Казначейства Її Величності, «Консолідований список цілей фінансових санкцій у Великобританії» (в чинній редакції від 02.11.2022, внесений до списку за № 727) (а.с. 117-119) [20]. Згідно із інформацією вказаного Списку *«щодо Лябихова Р.М. застосована санкція «Asset Freeze Targets» (замороження активів), підстава – проголосував за федеральні закони № 75577-8 «Про ратифікацію договору про дружбу, співробітництво та взаємну допомогу між російською федерацією та луганською народною республікою» та № 75578-8 «Про ратифікацію договору про дружбу, співробітництво та взаємну допомогу між російською федерацією та донецькою народною республікою», забезпечуючи тим самим підтримку політики та дій, які загрожують суверенітету, незалежності та територіальній цілісності України».*

Також Лябихова Р.М. внесено до санкційних списків, виданих за дорученням Міністра закордонних справ Австралії, «Автономні санкції (вказані особи, організації та оголошені особи – Росія та Україна) Поправка (№ 21) Документ 2022» від 30.09.2022 (Авторизована версія F2022L01281, зареєстрована 04.10.2022, внесений до списку за № 231) (а.с. 117-119) [21].

Поміж іншого, Управлінням контролю за іноземними активами Міністерства фінансів Сполучених Штатів Америки Лябихова Р.М. 24.03.2022 внесено до Списку спеціально позначених громадян і заблокованих осіб, також відомого як SDN List (Specially Designated Nationals and Blocked Persons List) [22], який є заходом уряду Сполучених Штатів Америки із санкцій та/або ембарго, спрямований проти визначених США терористів, посадових осіб і бенефіціарів певних авторитарних режимів, а також міжнародних злочинців.

Таким чином, враховуючи, що у ході судового розгляду фактичні обставини справи підтверджені відповідними доказами та, відповідно, суд вважає, що таких доказів, поданих позивачем, достатньо, щоб дійти висновку, що Лябиховим Р.М. вчинено дії, які створюють реальні та потенційні загрози національним інтересам, національній безпеці, суверенітету і територіальній цілісності України, а також порушують права і свободи громадянина, інтереси суспільства та держави, а тому, Лябихов Р.М., як фізична особа-нерезидент/іноземець, є суб'єктом застосування санкції, передбаченої пункт 1¹ частини 1 статті 4 Закону України «Про санкції».

17. Щодо змісту поняття активів, до яких можуть застосовуватися санкції

Поняття активів надано у Законі України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» від 06.12.2019 № 361-IX (далі – Закон № 361-IX).

Так, згідно з пунктами 2, 3 частини 1 статті 1 Закону № 361-IX під активами розуміються кошти, зокрема електронні гроші, інше майно, майнові та немайнові права, віртуальні активи, а під активами, пов'язаними з тероризмом та його фінансуванням, розповсюдженням зброї масового знищення та його фінансуванням є всі активи, що прямо (а щодо права власності на корпоративні права – також опосередковано (через інших осіб) перебувають у власності, у тому числі у спільній власності, або передаються на користь осіб, включених до переліку осіб, пов'язаних з провадженням терористичної діяльності або стосовно яких застосовано міжнародні санкції (далі – Перелік осіб), осіб, які здійснюють фінансові операції від імені або за дорученням осіб, включених до Переліку осіб, та осіб, якими прямо або опосередковано (через інших осіб) володіють або кінцевими бенефіціарними власниками яких є особи, включені до Переліку осіб, а також активи, отримані від таких активів.

З огляду на викладене, активами до яких можуть бути застосовані санкції, суд визнає будь-яке майно, щодо якого особа може здійснювати управлінські, розпорядчі функції, отримувати прибутки чи користуватися у будь-який спосіб.

18. Підтвердження факту належності активів відповідачу

З матеріалів справи вбачається, що Лябихову Роману Михайловичу, 07.05.1973 року народження, громадянину російської федерації, РНОКПП _____, ідентифікаційний номер особи російської федерації _____, на праві приватної власності належать такі активи:

1) нежитлове приміщення-машиномісце № 19, розташоване за адресою: Автономна Республіка Крим, місто Ялта, парк імені Гагаріна, будинок 10, загальна площа 22 кв. м;

2) приміщення-апартаменти № 43, що розташоване за адресою: Автономна Республіка Крим, місто Ялта, парк імені Гагаріна, будинок 10, загальна площа 76,4 кв. м.

Вказане підтверджується відомостями з Державного реєстру речових прав на нерухоме майно, Реєстру прав власності на нерухоме майно (інформаційна довідка від 19.09.2022 № 310207648 (а.с. 47)).

19. Щодо пропорційності втручання у право власності

Відповідно до статті 41 Конституції України кожен має право володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю, результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності. Ніхто не може бути протиправно позбавлений права власності. Право

приватної власності є непорушним.

Примусове відчуження об'єктів права приватної власності може бути застосоване лише як виняток з мотивів суспільної необхідності, на підставі і в порядку, встановлених законом, та за умови попереднього і повного відшкодування їх вартості. Примусове відчуження таких об'єктів з наступним повним відшкодуванням їх вартості допускається лише в умовах воєнного чи надзвичайного стану.

Так, як вже зазначалося вище, згідно з Указом Президента від 24.02.2022 № 64/2022 «Про введення воєнного стану» в Україні введений воєнний стан, який в подальшому продовжений до 19.02.2023 включно. Цим Указом, зокрема, встановлено, що у зв'язку із введенням в Україні воєнного стану тимчасово, на період дії правового режиму воєнного стану, можуть обмежуватися конституційні права і свободи людини і громадянина, передбачені статтями 30-34, 38, 39, 41-44, 53 Конституції України, а також вводиться тимчасові обмеження прав і законних інтересів юридичних осіб в межах та обсязі, що необхідні для забезпечення можливості запровадження та здійснення заходів правового режиму воєнного стану, які передбачені частиною 1 статті 8 Закону України «Про правовий режим воєнного стану».

З урахуванням зазначеного, а також заявлених позовних вимог, суд вважає за необхідне розглянути співвідношення публічних інтересів держави України і приватних інтересів конкретного власника та встановити пропорційність втручання в право власності.

Слід зазначити, що частиною 2 статті 6 КАС України передбачено, що суд застосовує принцип верховенства права з урахуванням судової практики Європейського суду з прав людини.

Закон України «Про судоустрій і статус суддів» встановлює, що правосуддя в Україні здійснюється на засадах верховенства права відповідно до європейських стандартів та спрямоване на забезпечення права кожного на справедливий суд.

Відповідно до статей 1 та 17 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» суди застосовують як джерело права при розгляді справ положення Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та протоколів до неї, а також практику Європейського суду з прав людини та Європейської комісії з прав людини.

До спірних правовідносин підлягає застосуванню Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, прийнята відповідно до Загальної декларації прав людини з метою додержання країнами-підписантами (учасниками Ради Європи) та забезпечення на своїй території прав та основоположних свобод людини, відкрита для підписання 04.11.1950, що набула чинності 03.09.1953, зокрема для України – 11.09.1997 (далі – Конвенція), якою закріплено права та основоположні свободи людини, яких європейські держави зобов'язалися дотримуватися.

Ці права гарантуються як самою Конвенцією, так і протоколами до неї (Протоколи № 1, 4, 6, 7, 12 і 13), згода на обов'язковість яких надана державами – сторонами Конвенції.

Стаття 1 Першого (додаткового) протоколу до Конвенції визначає, що кожна фізична або юридична особа має право мирно володіти своїм майном. Ніхто не може бути позбавлений своєї власності інакше як в інтересах суспільства і на умовах, передбачених законом і загальними принципами міжнародного права.

Протоколом 4 до Конвенції гарантовано право на свободу пересування і свободу вибору місця проживання.

Втім, визначені права не є абсолютними та можуть підлягати таким

формальностям, умовам, обмеженням або санкціям, що встановлені законом і є необхідними в демократичному суспільстві в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадської безпеки, для запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я чи моралі, для захисту репутації чи прав інших осіб, для запобігання розголошенню конфіденційної інформації або для підтримання авторитету й безсторонності суду.

Відповідно до вимог статті 29 Загальної декларації прав людини, прийнятої на третій сесії Генеральної Асамблеї ООН, кожна людина має обов'язки перед суспільством, у якому тільки й можливий вільний і повний розвиток її особи. При здійсненні своїх прав і свобод кожна людина повинна зазнавати тільки таких обмежень, які встановлені законом виключно з метою забезпечення належного визнання і поваги прав і свобод інших та забезпечення справедливих вимог моралі, громадського порядку і загального добробуту в демократичному суспільстві. Здійснення цих прав і свобод ні в якому разі не повинно суперечити цілям і принципам Організації Об'єднаних Націй.

Аналогічні положення закріплено статтями 12, 18, 19, 21 та 22 Міжнародного пакту про громадянські та політичні права (набув чинності, зокрема для України 23.03.1976).

Будь-яке обмеження права власності повинно здійснюватися, зокрема, на умовах, передбачених законом. Водночас, обмеження права власності має переслідувати законну мету за допомогою засобів, які є пропорційними меті (Beyer проти Італії (Рішення Великої Палати від 05.01.2000, заява № 33202/96, § 107). При цьому, має бути розумне співвідношення між засобами та метою, що досягається – так званий «справедливий баланс» між інтересом суспільства та вимогами щодо захисту фундаментальних прав особи (серед інших, рішення у справі Edwards проти Мальти від 24.10.2006, заява № 17647/04, § 69).

Заходи, такі як стягнення активів в дохід держави, можуть класифікуватися як контроль за користуванням майном. Право власності не є абсолютним, оскільки держава може вимагати від суб'єктів дотримуватися певних позитивних зобов'язань. У разі якщо особи своїми діями створюють суттєву загрозу національній безпеці, інтересам громадян країни, наприклад, через фінансування чи підтримку війни проти цієї країни, тероризму, держава може вжити заходів на припинення чи попередження таких дій.

Відповідно до системи захисту прав людини, встановленої Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод, національні органи повинні зробити первинну оцінку не лише існування проблеми, що викликає суспільне занепокоєння, та вимагає вжиття заходів щодо позбавлення власності, так і власне заходів, які необхідно вжити. У цьому, як і в інших сферах, на які поширюються гарантії Конвенції, національні органи користуються певною свободою розсуду (рішення у справі James та інші проти Великобританії від 21.02.1986, заява № 8793/79, § 46). Відповідно, на національні органи покладається оцінка того, чи позбавлення власності є пропорційним засобом досягнення законної мети в суспільних інтересах.

Окрім цього, відповідно до усталеної практики Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд), останній наголошує, що стаття 1 Першого протоколу до Конвенції містить три окремі норми: перша, що виражається в першому реченні першого абзацу та має загальний характер, закладає принцип мирного володіння майном. Друга норма, що міститься в другому реченні того ж абзацу, охоплює питання позбавлення права власності та обумовлює його певними критеріями. Третя норма, що міститься в другому абзаці, визнає право договірних держав, серед іншого, контролювати використання майна в загальних інтересах. Друга та третя норми, які стосуються

конкретних випадків втручання у право мирного володіння майном, повинні тлумачитися у світлі загального принципу, закладеного першою нормою (див. *mutatis mutandis* рішення ЄСПЛ у справі «East/West Alliance Limited» проти України» від 23 01 2014 (*East/West Alliance Limited v. Ukraine*, заява № 19336/04), § 166-168).

Критеріями сумісності заходу втручання у право на мирне володіння майном із гарантіями статті 1 Першого протоколу до Конвенції, за правовою позицією Європейського суду, є те, чи ґрунтувалося таке втручання на національному законі, чи переслідувало легітимну мету, що впливає зі змісту вказаної статті, а також, чи є відповідний захід пропорційним легітимній меті втручання у право:

- втручання держави у право особи повинне мати нормативну основу у національному законодавстві, яке є доступним для заінтересованих осіб, чітким, а наслідки його застосування – передбачуваними;
- якщо можливість втручання у право особи передбачена законом, Конвенція надає державам свободу розсуду щодо визначення легітимної мети такого втручання;
- втручання у право особи, навіть якщо воно здійснюється згідно із законом і з легітимною метою, буде розглядатися як порушення статті 1 Першого протоколу до Конвенції лише в тому випадку, якщо не буде встановлений справедливий баланс між інтересами суспільства, пов'язаними з цим втручанням, й інтересами особи, яка зазнає втручання в її права.

Отже, має існувати розумне співвідношення (пропорційність) між метою, досягнення якої передбачається, та засобами, які використовуються для її досягнення.

Порушення норм Конвенції та протоколів до неї Європейський суд з прав людини констатує, якщо хоча б один із зазначених критеріїв не буде дотриманий і, навпаки, встановлює відсутність такого порушення, якщо дотримані всі три критерії.

Аналогічного висновку дійшла Велика Палата Верховного Суду у постанові від 03.03.2020 у справі № 9901/783/18.

Водночас, суд встановив, що обмеження права відповідача користуватися та розпоряджатися належним йому майном, стягнення його активів ґрунтується на вимогах та відповідає підставам, меті і порядку його застосування, що визначені, зокрема, Законом України «Про санкції». Застосування вказаних заходів відповідає критерію «необхідність у демократичному суспільстві», оскільки в їх запровадженні з огляду на визнані факти агресії проти України існувала нагальна потреба.

Положеннями частини 7 статті 41 Конституції України визначено, що використання власності не може завдавати шкоди, зокрема, правам, свободам та гідності громадян, інтересам суспільства.

Суд враховує, що наведене вище правове регулювання було чітким і передбачуваним за наслідками для відповідача, зокрема, з огляду на встановлення у цій справі обставин.

Окрім того, суд вважає, що втручання у право мирного володіння майном відповідача має легітимну мету забезпечити контроль за власністю (активами) особи, яка може нести потенційну загрозу національним інтересам України, її суверенітету, територіальній цілісності, недоторканності державних кордонів та економічному розвитку, недопущенню втручання у внутрішні справи України, розвитку рівноправних взаємовигідних відносин з іншими державами світу в інтересах України, особи, яка є відповідальною за шкоду, завдану цивільному населенню, інтересам суспільства та мирового правопорядку.

Вказаний контроль є необхідним для ефективного реагування держави на загрози її

безпеці, що підтверджує, зокрема, преамбула Закону України «Про санкції». Зазначена мета відповідає пункту 2 статті 1 Першого протоколу до Конвенції.

Принцип пропорційності передбачає, що втручання у право власності, навіть якщо воно здійснюється згідно з національним законом і в інтересах суспільства, буде розглядатися як порушення статті 1 Першого протоколу до Конвенції, якщо не було дотримано справедливої рівноваги (балансу) між інтересами держави (суспільства), пов'язаними з втручанням, та інтересами особи, яка його зазнала. «Справедлива рівновага» передбачає наявність розумного співвідношення (обґрунтованої пропорційності) між передбачуваною метою та засобами, які використовуються для її досягнення. Необхідний баланс не буде дотриманий, якщо особа несе індивідуальний і надмірний тягар.

Як вже зазначалося раніше, стаття 1 Першого протоколу до Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод визнає, що кожна фізична або юридична особа має право мирно володіти своїм майном. Ніхто не може бути позбавлений свого майна інакше як в інтересах суспільства і на умовах, передбачених законом або загальними принципами міжнародного права. Проте вказані положення жодним чином не обмежують право держави вводити в дію такі закони, які, на її думку, є необхідними для здійснення контролю за користуванням майном відповідно до загальних інтересів або для забезпечення сплати податків чи інших зборів або штрафів.

Так, стягнення на майно може бути виправдане важливістю дотримання міжнародного правопорядку. Європейський суд постановив, що Конвенцію слід тлумачити у такий спосіб, щоб «не перешкоджати поточній тенденції до розширення та зміцнення міжнародного співробітництва» (рішення у справі *Bosphorus v. Ireland* від 30.06.2005, § 108). Конфіскація (стягнення активів) також може бути використана як механізм перерозподілу на користь осіб, які постраждали від актів російської агресії в Україні.

У даному випадку суд враховує співмірність застосування такої санкції, як стягнення активів у дохід держави із шкодою, що завдана інтересам суспільства діями відповідача. Так, як судом вже встановлено, своїми діями Лябихов Р.М. фактично виправдовує та визнає правомірною збройну агресію проти України, окупацію території України, а саме підтримує своїм голосом, як депутата, рішення щодо анексії Донецької, Луганської, Запорізької та Херсонської областей України, поширення юрисдикції РФ на вказані території України, здійснює глорифікацію представників окупаційної адміністрації держави-агресора та представників підконтрольних державі-агресору самопроголошених органів, які узурпували виконання владних функцій на тимчасово окупованих територіях України, а також поширює серед виборців ідеології «денацифікації та демілітаризації України», посягання на права і свободи людини, здоров'я населення тощо.

На підтвердження вказаного додатково варто зазначити, що Управління Верховного комісара ООН з прав людини на щотижневій основі публікуються дані щодо втрат серед цивільних осіб після початку вторгнення російської федерації на територію України, що є загальновідомим фактом і не потребує доказування у силу частини 3 статті 78 КАС України. Так, на офіційному веб-сайті ООН [19] опубліковано таку інформацію станом на 09.01.2023:

«З 24 лютого 2022 року, коли почався збройний напад Російської Федерації на Україну, до 18 грудня 2022 року Управління Верховного комісара ООН з прав людини (УВКПЛ ООН) зафіксувало 18 096 випадків загибелі або поранення цивільних осіб в Україні: 6 952 загиблих і 11 144 поранених:

- 6 952 загиблих: 2 758 чоловіків, 1 857 жінок, 176 дівчат і 322 хлопчики, а також 35 дітей і 1 906 дорослих, статі яких ще не вдалось встановити;
- 11 144 поранених: 2 425 чоловіків, 1 739 жінок, 234 дівчинки і 322 хлопчики, а також 254 дитини і 6 170 дорослих, статі яких ще не вдалось встановити...

Більшість зафіксованих втрат серед цивільних осіб було спричинено застосуванням вибухової зброї з великою зоною ураження, включаючи обстріли з важкої артилерії та реактивних систем залпового вогню, а також ракетні та авіа удари.

УВКПЛ ООН вважає, що реальні цифри значно вищі, оскільки отримання інформації з деяких місць, де тривають інтенсивні бойові дії, відбувається з затримкою, та багато повідомлень із місць, звідки надходить інформація про втрати серед цивільного населення, все ще потребують підтвердження. Це відноситься, наприклад, до населених пунктів Маріуполь (Донецька область), Ізюм (Харківська область), Лисичанськ, Попасна і Северодонецьк (Луганська область), а також Херсонський напрям, де, за повідомленнями, мали місце численні випадки загибелі чи поранення цивільних осіб» (а.с. 203).

Наведені втрати серед цивільних осіб (не враховуючи невідому кількість втрат серед військових та спеціальних підрозділів правоохоронних органів, які захищають Україну від російської федерації) стали наслідком, зокрема, дій відповідача, що були встановлені вище (поширення ідей «денацифікації» і «демілітаризації» України, пропагування підтримки дій вищого політичного керівництва росії, виправдовування воєнних дій проти України та сприяння геноциду народу України, злочинам проти територіальної цілісності України та проти людяності).

Поряд із цим, суд зазначає, що аналіз вищенаведених норм національного та міжнародного законодавства дає підстави зробити висновок, що Україна має суверенне право на захист суверенітету і територіальної цілісності, що закріплено, зокрема у Конституції України, Декларації про державний суверенітет України та загальновизнаних міжнародних нормах і правилах. При цьому, положення статті 1 Закону України «Про санкції» дозволяють державі застосовувати спеціальні економічні та інші обмежувальні заходи (санкції) з метою захисту національних інтересів, національної безпеки, суверенітету і територіальної цілісності України, протидії терористичній діяльності, а також запобігання порушенню, відновлення порушених прав, свобод та законних інтересів громадян України, суспільства та держави.

Суд також враховує, що згідно наданих позивачем відомостей про доходи Лябихова Р.М. за 2021 рік, у власності останнього перебуває більше десяти об'єктів нерухомого майна (земельні ділянки, квартири, житлові будинки) на території російської федерації (а.с. 183-186), що, в свою чергу, дає підстави дійти переконання, що стягнення в дохід держави майна відповідача, що є предметом розгляду даної справи, не буде індивідуальним і надмірним тягарем для Лябихова Р.М., оскільки необхідний баланс буде дотриманий. Так, у даному випадку втручання держави в право особи на мирне володіння своїм майном здійснюється з дотриманням принципу пропорційності, справедливої рівноваги (балансу) між інтересами держави (суспільства), пов'язаними з втручанням, та інтересами особи, яка так чи інакше страждає від втручання.

Таким чином, враховуючи наслідки дій відповідача для національних інтересів, а саме поширення ідей «денацифікації» і «демілітаризації» України, пропагування підтримки

дій вищого політичного керівництва росії, виправдовування воєнних дій проти України, що, в свою чергу створює загрозу національній безпеці, територіальній цілісності, суверенітету та незалежності України, сприяє геноциду народу України, злочинам проти територіальної цілісності України та проти людяності, колегія суддів дійшла висновку про відповідність суспільним інтересам та пропорційність таких обмежувальних заходів, як стягнення активів, які належать відповідачу, що передбачено пунктом 1¹ частини 1 статті 4 Закону України «Про санкції», оскільки таке позбавлення права власності здійснюється виключно в інтересах суспільства, з врахуванням публічного інтересу.

Суд погоджується із позивачем, що вищевказані активи після відчуження в дохід держави зможуть використовуватися для покриття збитків, спричинених військовими діями, які були заподіяні, зокрема, внаслідок дій відповідача, сплати податків в державний бюджет та для інших потреб, а також допоможе у подальшому сприяти відновленню економічного розвитку країни.

20. Висновки суду

Згідно з вимогами абзацу 6 частини 7 статті 283¹ КАС України за результатами розгляду позовної заяви Вищий антикорупційний суд ухвалює одне з таких рішень: 1) про застосування до фізичної або юридичної особи санкції, передбаченої пунктом 1¹ частини 1 статті 4 Закону України «Про санкції»; 2) про відмову у задоволенні позову.

Частиною 6 згаданої статті передбачено, що суд ухвалює рішення на користь тієї сторони, сукупність доказів якої є більш переконливою порівняно із сукупністю доказів іншої сторони.

При оцінці достатності доказів діють спеціальні правила – стандарти доказування, якими має керуватися суд при вирішенні справи. Стандарти доказування є важливим елементом змагальності процесу. Якщо сторона не подала достатньо доказів для підтвердження певної обставини, то суд робить висновок про її недоведеність (постанова Верховного Суду від 29.08.2018 у справі № 910/23428/17).

Відповідно до висновку Великої Палати Верховного Суду у постанові від 03.07.2019 у справі № 342/180/17-ц, обґрунтування наявності обставин повинно здійснюватися за допомогою належних, допустимих і достовірних доказів, а не припущень, що й буде відповідати встановленому статтею 6 Конвенції принципу справедливості розгляду справи судом.

З урахуванням наведеного, суд вважає, що письмові, електронні та інші докази, надані позивачем разом із позовною заявою, які досліджені судом під час судового розгляду та на які, зокрема здійснені посилання у тексті рішення, у своїй сукупності відповідають вимогам належності, допустимості та достовірності, при цьому, позивачем у достатній мірі вказаними доказами підтверджено обґрунтованість позовних вимог.

Враховуючи викладене та з урахуванням того, що в ході судового розгляду встановлені підстави, визначені статтею 5¹ Закону України «Про санкції» для застосування санкції, передбаченої пунктом 1¹ частини 1 статті 4 даного Закону у виді стягнення у дохід держави активів, колегія суддів дійшла висновку про обґрунтованість заявленого Міністерством юстиції України адміністративного позову та, як наслідок, про необхідність його задоволення.

21. Заходи забезпечення

Відповідно до частини 1 статті 157 КАС України суд може скасувати заходи забезпечення позову з власної ініціативи або за вмотивованим клопотанням учасника

справи.

Колегія суддів наголошує на тому, що підстав для скасування вжитих у межах даної адміністративної справи ухвалою суду від 14.12.2022 заходів забезпечення адміністративного позову при вирішенні справи по суті немає, оскільки процедура застосування санкції, передбаченої пунктом 1¹ частини 1 статті 4 Закону України «Про санкції» та стягнення в дохід держави активів є тривалою та встановлюється Кабінетом Міністрів України відповідно до частини 3 статті 5¹ Закону України «Про санкції».

22. Судові витрати

Відповідно до частини 2 статті 139 КАС України, при задоволенні позову суб'єкта владних повноважень з відповідача стягуються виключно судові витрати суб'єкта владних повноважень, пов'язані із залученням свідків та проведенням експертиз.

Відтак, враховуючи вимоги статті 139 КАС України, відсутність доказів понесення Міністерством юстиції України витрат, пов'язаних із залученням свідків та проведенням експертиз, а також ту обставину, що позивач звільнений від сплати судового збору на підставі пункту 25 частини 1 статті 5 Закону України «Про судовий збір», відсутні підстави для розподілу судових витрат.

23. Порядок звернення судового рішення до виконання

Визначаючи спосіб звернення до виконання рішення про застосування санкції, суд звертає увагу на частину 3 статті 5¹ Закону України «Про санкції», якою встановлено, що рішення суду про застосування санкції, передбаченої пунктом 1¹ частини 1 статті 4 цього Закону, в день набрання ним законної сили надсилається Кабінету Міністрів України для визначення суб'єкта, порядку та способу його виконання.

Відповідно до положень частин 1 та 2 статті 372 КАС України у разі необхідності спосіб, строки і порядок виконання можуть бути визначені у самому судовому рішенні. Так само на відповідних суб'єктів владних повноважень можуть бути покладені обов'язки щодо забезпечення виконання рішення. Судове рішення, яке набрало законної сили, є підставою для його виконання.

З огляду на викладене та враховуючи особливості провадження даної категорії справ, суд вважає, що рішення про застосування санкції звертається до виконання Вищим антикорупційним судом в день набрання ним законної сили шляхом його направлення Кабінету Міністрів України.

На підставі викладеного та керуючись статтями 242, 268, 283¹ КАС України, статей 4, 5, 5¹ Закону України «Про санкції», суд,

в и р і ш и в :

1. Позовну заяву Міністерства юстиції України (місто Київ, вулиця Городецького, 13, 01001, код ЄДРПОУ 00015622) до Лябихова Романа Михайловича (остання відома адреса перебування:

; адреса місцезнаходження майна:
), про

застосування санкції, передбаченої пунктом 1¹ частини 1 статті 4 Закону України «Про санкції», – задовольнити.

2. Застосувати до Лябихова Романа Михайловича санкцію, передбачену пунктом 1¹ частини 1 статті 4 Закону України «Про санкції».

3. Стягнути в дохід держави активи, а саме:

1) нежитлове приміщення-машиномісце № 19, розташоване за адресою: Автономна Республіка Крим, місто Ялта, парк імені Гагаріна, будинок 10, загальна площа 22 кв. м;

2) приміщення-апартаменти № 43, що розташоване за адресою: Автономна Республіка Крим, місто Ялта, парк імені Гагаріна, будинок 10, загальна площа 76,4 кв. м.

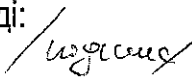
4. Копію рішення не пізніше наступного дня після ухвалення надіслати позивачу та особі, щодо якої ставилося питання про застосування санкції, та опублікувати на офіційному веб-сайті Вищого антикорупційного суду (<https://hcac.court.gov.ua/>).

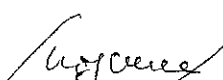
5. Рішення суду в день набрання ним законної сили надіслати Кабінету Міністрів України для визначення суб'єкта, порядку та способу його виконання.

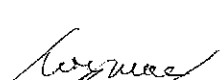
Рішення набирає законної сили після закінчення строку подання апеляційної скарги всіма учасниками справи, якщо апеляційну скаргу не було подано. У разі подання апеляційної скарги, рішення, якщо його не скасовано, набирає законної сили після повернення апеляційної скарги, відмови у відкритті чи закриття апеляційного провадження або прийняття постанови судом апеляційної інстанції за наслідками апеляційного перегляду.

Апеляційна скарга на рішення може бути подана до Апеляційної палати Вищого антикорупційного суду протягом п'яти днів з дня його проголошення. Особи, які не були присутні при проголошенні зазначеного рішення, мають право його оскаржити протягом п'яти днів із дня публікації рішення на офіційному веб-сайті Вищого антикорупційного суду.

Судді:

В.В. Крикливий

М.В. Галабала

В.В. Ногачевський

ВИГОТОВЛЕНО З АВТОМАТИЗОВАНОЇ
СИСТЕМИ ДОКУМЕНТООБІГУ СУДУ

Ухвала (рішення) не набрала(о) законної сили

Секретар с/с Анастасія ЧУМАЧЕНКО

01.2023

- [1]. Публікація ухвали про відкриття провадження у справі № 991/6376/22 на веб-порталі судової влади України: https://court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/hcac/administrative/rulings/991_6376_22_14-12-2022.pdf.
- [2]. Публікація оголошень та повісток про виклик у судові засідання у справі № 991/6376/22 на веб-порталі судової влади України, https://court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/hcac/summons/991_6376_22_15-12-2022.pdf.
- [3]. Інформація з веб сайту Національного агентства з питань запобігання корупції: інформацією з веб сайту Національного агентства з питань запобігання корупції: <https://sanctions.nazk.gov.ua/sanction-person/624>.
- [4]. Офіційний веб-сайт державної думи федеральних зборів російської федерації: <http://duma.gov.ru/duma/persons/1055928>.
- [5]. Інформація з веб-сайту Вікіпедія: https://ru.wikipedia.org/wiki/Лябихов,_Роман_Михайлович.
- [6]. Веб-сторінка профілю «Роман Лябихов» з соціальної мережі «Вконтакте»: <https://vk.com/romanlyabikhov>.
- [7]. Веб-сторінка державної думи щодо голосування за проект № 58243-8: <http://vote.duma.gov.ru/vote/117112>.
- [8]. Рішення Ради національної безпеки та оборони України від 07.09.2022: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0013525-22#n2>.
- [9]. Указ Президента України від 07.09.2022 № 637/2022: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/637/2022#Text>.
- [10]. Статут Організації Об'єднаних Націй від 24.10.1945, https://unic.un.org/aroundworld/unics/common/documents/publications/uncharter/UN%20Charter_Ukrainian.pdf.
- [11]. Декларація про державний суверенітет України від 16.07.1990, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-12#Text>.
- [12]. Акт проголошення незалежності України, схвалений Верховною Радою Української Радянської Соціалістичної Республіки 24.08.1991, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1427-12#Text>.
- [13]. Меморандум про гарантії безпеки у зв'язку з приєднанням України до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї від 05.12.1994, https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_158#Text.
- [14]. Договір про дружбу, співробітництво і партнерство між Україною і російською федерацією від 31.05.1997, https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/643_006#Text.
- [15]. Договір про українсько-російський державний кордон від 28.01.2003, https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/643_157#Text.
- [16]. Гельсінкський Заключний акт Наради з безпеки і співробітництва в Європі від 1975 року, <https://www.osce.org/helsinki-final-act>.
- [17]. Веб-сторінка державної думи щодо голосування: <http://vote.duma.gov.ru>.
- [18]. Веб-сторінка офіційного сайту «президента російської федерації»: <http://kremlin.ru/events/president/news/67829>.
- [19]. Дані щодо втрат серед цивільних осіб після початку вторгнення російської федерації на територію України, які розміщені на офіційному веб-сайті ООН, <https://ukraine.un.org/sites/default/files/2023-01/Ukraine%20-%20civilian%20casualty%20update%20as%20of%209%20January%202023%20UKR.pdf>.
- [20]. Консолідований список цілей фінансових санкцій у Великобританії : https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/1117056/Russia.pdf.
- [21]. Санкційні списки, видані за дорученням Міністра закордонних справ Австралії: <https://www.legislation.gov.au/Details/F2022C00968>.
- [22]. Офіційний веб-сайт Міністерства фінансів США: <https://home.treasury.gov/policy-issues/financial-sanctions/recent-actions/20220324>.
- [23]. Інформація з інтернет-ресурсу «Українська правда», <https://www.pravda.com.ua/columns/2022/12/15/7380745>.
- [24]. Інформація з інтернет-ресурсу «LB.ua», https://lb.ua/news/2022/12/17/539380_mezhigirya_suholuchchya_i_predmeti.html.
- [25]. Профіль «Роман Лябихов» у соціальній мережі «Facebook»: <https://www.facebook.com/romanlyabikhov>.
- [26]. Інформація з офіційного сайту Міністерства юстиції України: <https://minjust.gov.ua/news/ministry/povidomlennya-pro-rozglyad-spravi-sudom-za-pozovom-minyustu-do-lyabihova-romana-mihaylovicha-pro-zastosuvannya-sanktsii-peredbachenoj-punktom-11-chastini-1-statti-4-zu-pro-sanktsii>